

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: Розвиток кредитних операцій банку як головного джерела
прибутку

Виконав: здобувач вищої освіти групи ФК-23-1м-з
спеціальність 072 «**Фінанси, банківська справа,
страхування та страхування**»
Черненко Олена Сергіївна

Керівник

професор кафедри фінансів, банківської справи
та страхування

Добровольська О.В.

Рецензент _____

(місце роботи)

_____
(посада)

_____
(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Черненко О.С. Розвиток кредитних операцій банку як головного джерела прибутку.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2024.

У роботі розглянуто сутність кредитних операцій банку. Проаналізовано нормативно- правову базу. Проведено аналіз структури та динаміки кредитного портфеля та виявлено основні проблеми. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення управління кредитними операціями.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок, із них 70 сторінок основного тексту, 16 таблиць, 3 рисунків та 4 додатків.

Ключові слова: гроші, кредитні операції, банк, кредитний портфель, процентна ставка.

ANNOTATION

Chernenko O.S.: Development of Bank Credit Operations as the Main Source of Profit.

Qualification Work for the Master's Degree in the Specialty 072 "Finance, Banking, Insurance, and Stock Market". – University of Customs and Finance, Dnipro, 2024.

The work examines the essence of bank credit operations. It analyzes the regulatory and legal framework, studies the structure and dynamics of the credit portfolio, and identifies key issues. Recommendations for improving the management of credit operations are developed.

The master's qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of used sources, and appendices. The total volume of the work is 80 pages, of which 70 pages of the main text, 16 tables, 3 figures, and 4 appendices.

Keywords: money, credit operations, bank, credit portfolio, interest rate.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1_ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	7
1.1. Сутність та класифікація кредитних операцій банків	7
1.2. Нормативно-правова база регулювання кредитних операцій.....	14
1.3. Проблеми розвитку кредитних операцій у сучасних умовах	20
РОЗДІЛ 2_АНАЛІЗ СТАНУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ БАНКУ «ПУМБ»	26
2.1. Загальна характеристика діяльності банку.....	26
2.2. Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля	39
2.3. Виявлення проблем у здійсненні кредитних операцій	47
РОЗДІЛ 3_ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	51
3.1. Напрями вдосконалення управління кредитними операціями	51
3.2. Використання зарубіжного досвіду у розвитку кредитних операцій	60
3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів	65
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Розвиток кредитних операцій банків є однією з основних складових забезпечення фінансової стабільності та економічного зростання країни. У сучасних умовах глобалізації, цифровізації та посилення конкуренції на фінансових ринках кредитні операції залишаються основним джерелом прибутковості банківських установ. Водночас, високий рівень ризиків, коливання макроекономічних показників та нормативно-правові обмеження впливають на ефективність функціонування банків у сфері кредитування, що вимагає від банківської системи впровадження інноваційних підходів до управління кредитними операціями та удосконалення методів оцінки кредитного ризику.

Зростаюча роль цифрових технологій відкриває нові можливості для автоматизації процесів кредитування, що дозволяє зменшити операційні витрати та підвищити якість обслуговування клієнтів. Водночас, банки повинні враховувати зміну потреб клієнтів та адаптувати свої кредитні продукти до умов ринку.

Особливої уваги заслуговує аналіз структури кредитного портфеля, який є основним індикатором фінансового здоров'я банку. У цьому контексті дослідження ефективності кредитних операцій стає інструментом для забезпечення сталого розвитку банківських установ.

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю розробки сучасних підходів до управління кредитними операціями банку з метою підвищення їх ефективності. Аналізуючи діяльність Першого Українського Міжнародного Банку (ПУМБ), можна виявити як досягнення, так і проблеми, пов'язані зі структурою кредитного портфеля, управлінням ризиками та адаптацією до змін ринкових умов.

Кредитні операції є основним інструментом залучення та розміщення фінансових ресурсів, що впливає на прибутковість банку та його конкурентоспроможність. Однак у сучасних умовах економічної нестабільності та високої волатильності фінансових ринків виникає необхідність пошуку нових механізмів зниження кредитних ризиків та оптимізації портфеля. Особливу актуальність набуває вдосконалення методів оцінки кредитоспроможності клієнтів,

а також використання міжнародного досвіду для адаптації інструментів кредитування до українських реалій. На прикладі ПАТ «ПУМБ» стає можливим не лише виявити основні тенденції у сфері кредитування, але й оцінити ефективність управлінських рішень, що дозволяє запропонувати практичні рекомендації, спрямовані на підвищення стійкості банку до зовнішніх викликів і посилення його ролі в економічному розвитку країни.

Мета дослідження полягає у розробці теоретичних та практичних рекомендацій щодо вдосконалення кредитних операцій банку на прикладі ПАТ «ПУМБ» для забезпечення його стабільного розвитку та підвищення прибутковості.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- дослідити сутність та класифікацію кредитних операцій банків;
- проаналізувати нормативно-правову базу регулювання кредитних операцій в Україні;
- провести аналіз структури та динаміки кредитного портфеля ПАТ «ПУМБ»;
- виявити проблеми, що впливають на ефективність здійснення кредитних операцій банку;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення управління кредитними операціями.

Об'єкт дослідження – кредитна діяльність банківської установи.

Предмет дослідження – процеси розвитку та управління кредитними операціями банку.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез – для теоретичного обґрунтування сутності кредитних операцій; економіко-статистичні методи – для аналізу структури та динаміки кредитного портфеля; метод порівняння – для виявлення основних проблем та оцінки зарубіжного досвіду. Застосування системного підходу забезпечило комплексність та достовірність отриманих результатів.

Апробація матеріалів дослідження здійснювалася під час участі в науково-практичних конференціях:

Практичне значення отриманих результатів. Розроблені рекомендації можуть бути використані банківськими установами для вдосконалення управління кредитними операціями та мінімізації ризиків.

Інформаційна база дослідження включає нормативно-правові акти, статистичні дані НБУ, фінансову звітність ПАТ «ПУМБ», а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінки, із них 70 сторінок основного тексту, 17 таблиць, 5 рисунків та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

1.1. Сутність та класифікація кредитних операцій банків

У структурі активних операцій банків кредитні операції традиційно займають провідне місце, що обумовлено економічною природою капіталу, що прагне спрямовуватися у сфери з найвищою нормою прибутку. Для більшості банків позичкові рахунки становлять щонайменше половину їхніх сукупних активів, забезпечуючи близько 70% загального обсягу отриманих доходів.

Водночас кредитна діяльність є однією з найбільш ризикованих складових банківського бізнесу. Підтвердженням цього є значна частка проблемних кредитів у кредитних портфелях банків. Ця обставина зумовлює необхідність глибокого аналізу сутності кредитних операцій, оцінки їхньої ефективності та розробки дієвих механізмів мінімізації ризиків, що виникають у процесі кредитування.

У нормативно-правових актах України, зокрема в Господарському кодексі України чітко визначено, що таке «кредитні операції» - банки здійснюють кредитні операції, укладаючи угоди від свого імені, на своїх умовах і приймаючи на себе ризики використання залучених коштів від юридичних осіб та громадян [1].

Законом України «Про банки і банківську діяльність» такі операції визначаються як кредитні. Зокрема, законодавчі акти не дають єдиного визначення терміну «кредитна операція», однак вони вказують на конкретні види операцій, що належать до цієї категорії, такі як залучення депозитів, відкриття рахунків, розміщення коштів на власний ризик, здійснення операцій з цінними паперами, а також надання гарантій та лізинг [2].

У таблиці 1.1 подано різноманітні визначення поняття «кредитні операції» банків, запропоновані дослідниками в галузі економіки. Визначення відображають різні сторони кредитної діяльності банків, зокрема, фінансові, юридичні та економічні підходи до аналізу кредитних операцій у сучасних умовах. Розгляд цих

визначень дозволяє глибше зрозуміти природу кредитних операцій та їх значення для банківської діяльності та економіки в цілому.

Таблиця 1.1.

Визначення поняття «кредитні операції» банків

Автор/Джерело	Визначення «кредитних операцій»
О. В. Дзюблюк [3, С. 20–40]	Операції, що включають залучення депозитів, відкриття рахунків, розміщення коштів на власний ризик.
О.Л. Лаврик [4, С. 69–80]	Операції з розміщення коштів банками на власний ризик і на власних умовах.
О.М. Грабчук [5, С. 75-80]	Кредитні операції банків — це сукупність дій, що спрямовані на надання позик, кредитування юридичних та фізичних осіб.
О.А. Сидоров, Н.І. Верхоглядова [6, С. 387-389]	Кредитні операції — це надання кредитів і позик на умовах повернення, платності та строковості.
К. Мельник [7, С. 32–41]	Взаємодія банку з позичальниками, що включає кредитування та залучення коштів для розміщення.
К.І. Проскураков, В.В. Бондаренко [8, С. 245–251]	Операції, що передбачають надання фінансових ресурсів під зобов'язання щодо їх повернення з відсотками.
Береславська О. І. С. [9, 43–45]	Процес надання кредиту, що включає оформлення кредитного договору та виконання умов позики.
Д.В. Василенко [10, С. 240–254]	Операції банків, які полягають у наданні фінансування на умовах повернення та платності.
З. І. Криховецька [11]	Види банківської діяльності, що включають кредити, депозити, факторинг, лізинг і гарантії.
К.Ф. Черкашина [12, С. 212–217]	Кредитування як економічний процес, що включає позики, депозитні вклади та операції з цінними паперами.
О.В. Добровольська [13]	Сукупність операцій, що забезпечують надання кредитів за умови повернення, оплати та дотримання термінів.
О.В. Добровольська, О.П. Острініна, А.О. Лопаткіна [14, С. 28-32]	Банківські операції з надання позик під обов'язок їх повернення та сплати відсотків.
О.І. Маслак, Л.А. Квятковська [15, С. 3–10]	Види банківських операцій, що включають фінансування юридичних осіб і фізичних осіб за умов повернення та строковості.
І.В. Фарінович, Х.В. Горбова [16, С. 57-62]	Операції з кредитування, що передбачають отримання позик банками і їх надання клієнтам під певні умови.

Аналізуючи визначення поняття «кредитні операції» банків, запропоновані різними авторами, можна відзначити схожості та відмінності в їх трактуваннях. О. В. Дзюблюк та О. Л. Лаврик розглядають кредитні операції як операції з

розміщення коштів банками на власний ризик, проте Лаврик уточнює, що ці операції здійснюються на власних умовах. О.М. Грабчук акцентує увагу на сукупності дій, спрямованих на надання позик юридичним та фізичним особам, що є загальним підходом для багатьох авторів, зокрема і для О. А. Сидорова та Н. І. Верхоглядової, які визначають кредитні операції як надання кредитів і позик на умовах повернення, платності та строковості.

К. Мельник і К. І. Проскуряков зосереджують увагу на взаємодії банку з позичальниками, що включає як кредитування, так і залучення коштів для розміщення, що є більш загальним підходом, який також підтверджується в трактуванні Береславської та інших авторів. Д.В. Василенко, З. І. Криховецька та К.Ф. Черкашина визначають кредитні операції через надання фінансування з умовами повернення та платності, при цьому Черкашина додає значення економічного процесу, що включає також операції з цінними паперами.

Отже, різноманітність визначень показує багатогранність цього поняття, де є спільні риси щодо умови повернення та платності, а також різні акценти на юридичних, економічних та фінансових аспектах. Виходячи з аналізу визначень, можна запропонувати таке трактування поняття: кредитні операції банків — це сукупність операцій, що включають надання позик і кредитування фізичних та юридичних осіб на умовах повернення, платності та строковості, а також залучення коштів для їх подальшого розміщення, що здійснюються на основі взаємодії з позичальниками та в рамках економічних, юридичних і фінансових умов.

Дослідники відзначають вагомість класифікації кредитних операцій для систематизації та аналізу кредитних ресурсів. Класифікація за видами кредитних операцій дозволяє детально оцінити різні види кредитної діяльності банків і фінансових установ.

Серед яких кожен вид має свої специфічні риси та умови надання. Однією з основних категорій є класифікація за типами кредитів [5]:

- споживчі,
- іпотечні,
- комерційні

Також є класифікація за формою забезпечення, де виділяють забезпечені та незабезпечені кредити.

К. Мельник і К. І. Проскураков підкреслюють роль класифікації для управління ризиками, оскільки це дозволяє більш точно визначити ймовірність неплатоспроможності позичальника. Окремо виділяють класифікацію за термінами погашення, що допомагає визначити перспективи ліквідності банку [7; 8].

Класифікація за метою використання кредиту також є значимою, оскільки вона допомагає банкам та позичальникам чітко розуміти, для яких цілей надається кредит. Крім того, зазначається, що правильна класифікація кредитних операцій сприяє підвищенню ефективності кредитування та стабільності фінансової систем.

Наприклад, дослідження Садчикової І. та Онопрієнко А. пропонує класифікацію кредитних операцій за видами, що дає змогу детальніше проаналізувати різні категорії кредитування, які існують на ринку [17]. У таблиці виділені основні види кредитних операцій, кожен з яких має свою специфіку, як у контексті позичальників, так і у визначенні цільового призначення кредиту.

Таблиця 1.2.

Класифікація за видами кредитних операцій [17]

Види кредитних операцій	Характеристика
Кредити фізичним особам	даються фізичним особам, включаючи іпотечні, споживчі, автокредити тощо.
Кредити юридичним особам	надані підприємствам, організаціям або іншим юридичним особам.
Кредити державі	урядовим структурам або іншим державним органам.
Кредити міжнародним організаціям	надані міжнародними фінансовими організаціями
Інвестиційні кредити	надані для фінансування інвестиційних проектів.
Торгові кредити	надані для фінансування операцій з купівлею-продажем товарів або послуг.
Кредити під забезпечення	надані під заставу майна або іншого забезпечення.

Аналіз класифікації кредитних операцій, запропонованої Садчиковою І. та Онопрієнко А., дає змогу краще зрозуміти основні категорії кредитів, що існують у

сучасному фінансовому середовищі. Кожен із видів кредитних операцій відповідає конкретним потребам різних позичальників і має свої характерні особливості [17].

Кредити фізичним особам є однією з найбільш поширених категорій, включаючи іпотечні, споживчі та автокредити. Вони забезпечують доступ до фінансування для громадян, що потребують коштів на покупку житла, автомобіля чи для особистих потреб. Така категорія кредитів може бути як забезпечена, так і незабезпечена, що залежить від виду кредиту.

Кредити юридичним особам, у свою чергу, спрямовані на фінансування підприємств та організацій. Вони можуть використовуватись для розвитку бізнесу, закупівлі обладнання чи розширення виробничих потужностей. Це один із основних інструментів підтримки підприємницької діяльності, що дозволяє бізнесу зростати та розвиватися. У свою чергу, кредити державі та міжнародним організаціям виконують функцію забезпечення стабільності в економіці та сприяють розвитку міжнародної фінансової співпраці.

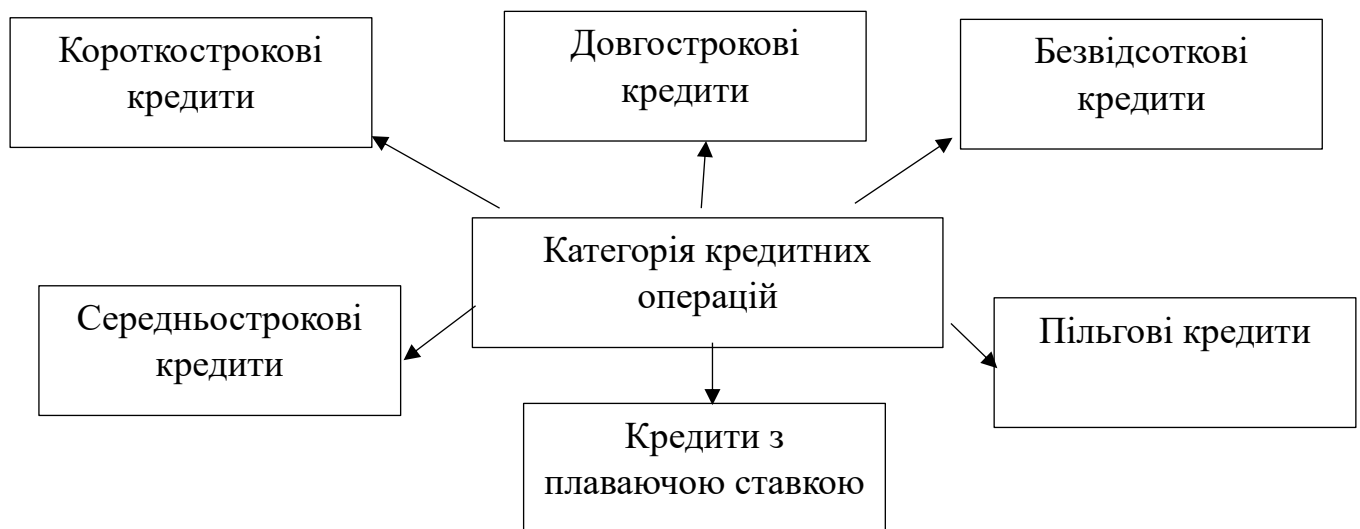
Інвестиційні кредити мають значення для розвитку економічних проєктів, що можуть принести значний економічний ефект у майбутньому. Вони надаються для фінансування довгострокових проєктів, які можуть вплинути на інфраструктурний розвиток та інноваційний прогрес країни.

Торгові кредити сприяють розвитку комерційних операцій і є основним інструментом для підтримки товарообігу між підприємствами. Вони використовуються для фінансування операцій з купівлею-продажем товарів або послуг, що, в свою чергу, допомагає покращити ліквідність компаній.

Кредити під забезпечення дають можливість позичальникам отримувати фінансування під заставу майна, що знижує ризики для кредитора і дозволяє позичальнику отримати кредит на вигідніших умовах.

Загалом, класифікація кредитних операцій дає змогу не тільки зрозуміти розмаїття кредитних продуктів, але й оцінити їх роль у забезпеченні фінансової стабільності та розвитку економіки. Кожен тип кредиту має своє призначення і виконує певні функції в економічній системі, допомагаючи задовольняти потреби різних груп позичальників та підтримувати економічну активність у країні.

Класифікація кредитних операцій за строками повернення та умовами кредитування, запропонована Доценко І. О. та Доценко В. В., відображає іншу категоризацію кредитних продуктів, яка фокусується на термінах повернення та специфічних умовах кредитування [18]. Зображена на рис. 1.1, ця класифікація дозволяє глибше аналізувати різноманітні типи кредитів, зокрема в контексті їх строків та відсоткових ставок, що можуть варіюватися в залежності від фінансових умов на ринку.

Рис.1.1. Класифікація за строками повернення та умовами кредитування [18]

Класифікація кредитних операцій за строками повернення та умовами кредитування, запропонована Доценко І. О. та Доценко В. В., дає більш детальне уявлення про різноманітність кредитних продуктів, зокрема щодо тривалості погашення та умов для позичальників [18].

Короткострокові кредити є основним інструментом для позичальників, які потребують фінансування на невеликий термін, зазвичай до одного року. Ці кредити часто використовуються для вирішення тимчасових фінансових потреб або для оборотного капіталу підприємств.

Середньострокові кредити надаються на термін від одного до п'яти років. Вони часто використовуються для фінансування середньострокових проектів, таких як розширення бізнесу або модернізація обладнання. Для багатьох

підприємств це оптимальний варіант, оскільки дозволяє отримати необхідне фінансування, не обтяжуючи компанію довгостроковими зобов'язаннями [19].

Довгострокові кредити надаються на термін понад п'ять років і зазвичай використовуються для фінансування великих інвестиційних проектів, будівництва або придбання великих активів. Вони є інструментом для стимулювання розвитку інфраструктури та великих підприємств, оскільки дозволяють залучити значні суми на тривалий період [19].

Безвідсоткові кредити представляють собою тип кредитів, на які не нараховуються відсотки. Цей вид кредиту є вигідним для позичальників, але часто зустрічається в рамках спеціальних державних програм або прогресивних кредитних ініціатив від фінансових установ, орієнтованих на соціальну підтримку.

Пільгові кредити надаються на більш вигідних умовах порівняно з звичайними кредитами, знижуючи процентну ставку або пропонуючи пільгові умови на початкові періоди погашення. Це робить їх привабливими для позичальників, які потребують фінансової підтримки в умовах економічної нестабільності або для початку нових проектів [19].

Кредити з плаваючою ставкою мають процентну ставку, що змінюється залежно від ринкових умов. Така ставка зазвичай прив'язана до певних індексів, наприклад, LIBOR або референтних ставок на фінансових ринках. Для позичальників це може бути як перевагою, так і ризиком, залежно від тенденцій на ринку [18].

Такий підхід дозволяє враховувати специфічні фінансові потреби позичальників і обирати оптимальні умови для кожного типу кредиту. Короткострокові та середньострокові кредити забезпечують гнучкість для тих, хто потребує швидкого фінансування, тоді як довгострокові кредити є інструментом для серйозних інвестицій і великих проектів.

Водночас, безвідсоткові та пільгові кредити є елементами для підтримки економічної активності та соціальних ініціатив. Кредити з плаваючою ставкою, хоч і надають певну свободу, можуть мати ризики для позичальників, особливо у випадках нестабільності на фінансових ринках. Кожен вид кредиту має свої

переваги та обмеження, що повинні враховувати фінансові установи та позичальники під час прийняття рішення щодо фінансування.

Варто додати, що за твердженням І. О.Артем'єва, І. С. Бондарчук та І.О. Мельничук, кредитні операції можна поділити на дві основні категорії: активні та пасивні [20]:

- Активні операції включають надання банком фінансових ресурсів юридичним та фізичним особам, тобто банк виступає в ролі кредитора. Сюди відносяться факторинг, лізинг, операції з векселями, видача гарантій та порук тощо.
- Пасивні операції, навпаки, полягають у залученні банком коштів клієнтів, тобто банк виступає як позичальник. До пасивних операцій належать отримання кредитів від інших банків, залучення депозитів та випуск цінних паперів [20].

Таким чином, кредитні операції є одними з основних та найбільш ризикованих складових діяльності банків, відіграючи провідну роль у забезпеченні їх фінансової стабільності та прибутковості. Різноманітність кредитних продуктів, зокрема класифікація за видами, строками повернення та умовами кредитування, дозволяє банкам ефективно управляти своїми ресурсами, знижувати ризики та підвищувати ефективність кредитування. Розуміння сутності та класифікації кредитних операцій є для обґрунтування їх ефективності та безпеки в умовах мінливого фінансового середовища.

1.2. Нормативно-правова база регулювання кредитних операцій

Коли Україна проголосила незалежність, банківська система країни проходить постійне становлення. За останні кілька років відбулося значне вдосконалення банківського законодавства. Вагомою подією стало прийняття Закону України "Про банки і банківську діяльність" 7 грудня 2000 року, який відповідає міжнародним стандартам, зокрема рекомендаціям Базельського комітету

з банківського нагляду і директивам ЄС щодо координації кредитних установ [1; 21].

Закон встановив основні засади створення, реорганізації, функціонування, відновлення платоспроможності та ліквідації банків, а також нагляду за ними і застосування відповідних заходів впливу. Тобто, його можна розглядати як основний законодавчий акт, який визначив основні принципи роботи банківської системи України.

Однак, практика застосування цього закону показала, що окремі його положення потребують подальшого розвитку та деталізації у спеціальних законах і нормативно-правових актах [22].

Частково ці кроки були реалізовані. Наприклад, 5 квітня 2001 року був ухвалений Закон України "Про платіжні системи і переказ грошей в Україні", який врегулював питання розрахунків в Україні та визначив правовий статус електронних платіжних документів [23].

А 20 вересня 2001 року був прийнятий Закон України "Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб", який запровадив схему гарантування вкладів населення в банках для підвищення довіри та залучення додаткових коштів в економіку країни. Крім того, Національний банк України у 2000-2001 роках провів значну правотворчу роботу з метою приведення нормативно-правової бази у відповідність до положень Закону України "Про банки і банківську діяльність" [24].

Втім, є підстави вважати, що банківське законодавство України ще не є повністю сформованим і не відповідає сучасним вимогам економічного розвитку. В умовах економічних реформ необхідно продовжувати вдосконалення банківського законодавства України, гармонізуючи його із законодавством розвинених країн світу, зокрема ЄС [21].

Основою для цієї роботи є укази Президента України від 24 лютого 1998 року "Про забезпечення виконання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами і вдосконалення механізму співробітництва з Європейськими Співтовариствами" і від 11 червня 1998 року "Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу" [22].

Угода про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС є основним документом, що визначає зобов'язання України щодо адаптації банківського законодавства до стандартів правового регулювання банківської діяльності в країнах ЄС.

На сучасному етапі становлення банківського законодавства України основними проблемами, що потребують вирішення, є необхідність систематизованого підходу до створення законодавчих стимулів для розвинутого ринку кредитних ресурсів, комплексної системи нагляду за фінансовими посередниками в частині здійснення ними банківських операцій, а також правових механізмів підвищення рівня капіталізації банків.

Таблиця 1.3 містить перелік основних нормативно-правових актів, що регулюють кредитування в Україні. Кожен з зазначених актів визначає певні чинники правового поля, в якому здійснюються кредитні операції, починаючи від загальних принципів регулювання економічних відносин, до спеціалізованих норм для банків, кредитних спілок та фінансових установ. Знання цих актів є необхідним для розуміння правових рамок кредитної діяльності та забезпечення належного функціонування фінансових ринків.

Таблиця 1.3.

Закони щодо регулювання регулювання кредитних операцій

Закон	Характеристика
Конституція України [25]	Загальні принципи правового регулювання, включаючи економічні відносини, в тому числі й кредитні операції.
Цивільний кодекс України [26]	Регулює загальні принципи договорів позики та кредитування (глави 32, 33).
Закон України “Про банки і банківську діяльність” [1]	Основний закон, що регулює діяльність банків, включаючи порядок кредитування, вимоги до банків, правила надання кредитів.
Закон України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” [27]	Визначає правовий режим діяльності фінансових установ, зокрема щодо кредитування фізичних та юридичних осіб.

Продовження табл.1.3

Закон України “Про кредитні спілки” [28]	Регулює діяльність кредитних спілок, їх організацію, принципи надання кредитів членам спілки, вимоги до фінансової стабільності спілок.
Закон України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” [23]	Встановлює основи регулювання платіжних систем, в тому числі електронних платежів, які можуть бути частиною кредитних операцій.
Закон України “Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб” [29]	Регулює забезпечення прав вкладників, включаючи відносини, що виникають у разі кредитування, гарантії повернення коштів у випадку ліквідації банку.
Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України” [30]	Регулює надання кредитів для сільськогосподарських підприємств, включаючи субсидії та фінансові стимули для кредитування.

Кожен з перелічених законів має специфічну мету та обсяг застосування, створюючи комплексну систему правових норм, що забезпечують функціонування ринку кредитування та фінансових послуг.

Зокрема, Конституція України закладає загальні принципи правового регулювання економічних відносин, включаючи кредитні операції, що підтверджує значимість правової визначеності для всіх учасників економічної діяльності. Цивільний кодекс України в свою чергу визначає загальні правила укладання договорів позики та кредитування, створюючи базову правову основу для всіх кредитних операцій на рівні фізичних і юридичних осіб [25; 26].

Закон України "Про банки і банківську діяльність" є основним нормативно-правовим актом для банківської системи, визначаючи основні правила діяльності банків, умови надання кредитів та регулювання кредитних операцій. Цей закон є базою для забезпечення стабільності та довіри до банківського сектору. Поряд із ним, Закон України "Про фінансові послуги та фінансові компанії" встановлює правовий режим для діяльності фінансових установ, зокрема для тих, що займаються кредитуванням, регулюючи їх взаємодію з клієнтами та вимоги до прозорості та надійності фінансових послуг [1; 27].

Окрему увагу варто приділити Законодавству щодо кредитних спілок, яке регулює діяльність таких організацій, що функціонують поза межами традиційних банківських структур, але виконують аналогічні функції з надання кредитів своїм членам. Ці спілки мають власні принципи діяльності, які спрямовані на підтримку фінансової стабільності та захист інтересів учасників.

Законодавчі акти, як Закон України "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні" та Закон України "Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб", також є необхідним для регулювання платіжних операцій і гарантування прав вкладників, що особливо актуально в умовах нестабільності фінансових ринків. Вони створюють додаткові механізми захисту учасників кредитних відносин і забезпечення фінансової безпеки [23].

Останнім, але не менш вагомим, є Закон України "Про державну підтримку сільського господарства України", який регулює спеціалізоване кредитування для сільськогосподарських підприємств, зокрема в частині надання субсидій та інших фінансових стимулів. Цей закон необхідний для розвитку аграрного сектору та підтримки фінансової стабільності в умовах економічних труднощів [30].

Загалом, система нормативно-правових актів, що регулюють кредитування в Україні, забезпечує ефективне управління кредитними відносинами, створює умови для стабільної роботи фінансових установ і гарантує захист прав учасників ринку. Водночас ця правова база вимагає постійного удосконалення з урахуванням змін у світовій економіці та внутрішній.

Таблиця 1.4 містить основні постанови, що регулюють порядок здійснення кредитних операцій в Україні, зокрема на рівні Національного банку України та Кабінету Міністрів України. Ці постанови визначають правила, процедури та вимоги для банківських установ, кредитних спілок і державних органів, що впливають на механізми кредитування та забезпечують стабільність фінансової системи країни. Знання цих нормативних актів є необхідним для правильного застосування кредитної політики на практиці.

Таблиця 1.4.

Постанови щодо регулювання регулювання кредитних операцій

Постанова	Характеристика
Постанова Правління Національного банку України № 246 від 28 вересня 1995 року "Про кредитування" [31]	Визначає порядок здійснення кредитних операцій, включаючи вимоги до документів, кредитоспроможності позичальників, управління ризиками банку.
Постанова Правління Національного банку України № 14 від 02 лютого 2024 року "Про порядок регулювання діяльності кредитних спілок в Україні" [32]	Регулює діяльність кредитних спілок, включаючи правила їх фінансової стабільності та надання кредитів членам спілки.
Постанова Правління Національного банку України № 245 від 28 вересня 1995 року "Про ліцензування банків"	Визначає порядок отримання ліцензії для банків, необхідну для здійснення кредитних операцій.
Указ Президента України № 24 від 24 лютого 1998 року [33]	Містить положення про інтеграцію банківської системи України до стандартів ЄС, включаючи питання гармонізації банківського законодавства.
Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок надання кредитів за програмами державної підтримки" [34]	Регулює кредитні операції, які надаються через державні програми фінансування.

Вивчення постанов, що регулюють кредитування в Україні, показує, що кожен нормативно-правовий акт має конкретну мету та область застосування, що в сукупності дозволяє забезпечити стабільність і ефективність кредитних операцій у країні. Постанова Правління Національного банку України № 246 від 28 вересня 1995 року "Про кредитування" визначає порядок здійснення кредитних операцій, встановлюючи вимоги до документів, оцінки кредитоспроможності позичальників та управління банківськими ризиками. Це дозволяє створити основи для забезпечення якості та безпеки кредитних операцій.

Постанова Правління Національного банку України № 14 від 02 лютого 2024 року "Про порядок регулювання діяльності кредитних спілок в Україні" регулює діяльність кредитних спілок, встановлюючи правила, що гарантують їх фінансову стабільність та відповідність вимогам до надання кредитів. Цей акт слугує для забезпечення належного функціонування кредитних спілок як альтернативи банківському кредитуванню.

Постанова № 245 від 28 вересня 1995 року "Про ліцензування банків" регламентує процес ліцензування банків, що є необхідною умовою для здійснення

банківських кредитних операцій. Ліцензування гарантує, що тільки ті банки, які відповідають встановленим вимогам, можуть надавати кредити, що сприяє захисту інтересів позичальників та стабільності фінансової системи.

Указ Президента України № 24 від 24 лютого 1998 року містить положення щодо інтеграції банківської системи України до стандартів Європейського Союзу. Це включає гармонізацію банківського законодавства з міжнародними стандартами, що необхідно для залучення інвестицій та сприяння розвитку фінансових ринків.

Завершує список Постанова Кабінету Міністрів України "Про порядок надання кредитів за програмами державної підтримки", яка регулює кредитні операції, що надаються через державні програми фінансування. Цей акт визначає порядок надання кредитів у рамках державних ініціатив, що підтримують різні сектори економіки, зокрема аграрний, малий і середній бізнес.

В сукупності ці нормативно-правові акти створюють правову основу для стабільної та прозорої системи кредитування в Україні, забезпечують ефективне функціонування банківських установ та кредитних спілок і сприяють розвитку фінансової інфраструктури країни в контексті інтеграції до міжнародних стандартів.

Отже, процес становлення та вдосконалення банківської системи України після проголошення незалежності необхідний етап на шляху до інтеграції країни в міжнародну економіку. Прийняття основних нормативно-правових актів, зокрема Закону України "Про банки і банківську діяльність" та інших спеціалізованих законів, стало основою для стабільного функціонування фінансової системи. Однак, незважаючи на досягнуті результати, правова база потребує подальшого вдосконалення з урахуванням сучасних економічних умов та інтеграції з міжнародними стандартами.

1.3. Проблеми розвитку кредитних операцій у сучасних умовах

В умовах сучасної економічної та політичної нестабільності, що охоплює Україну, проблеми розвитку кредитних операцій набувають все більш актуального

значення. Зміни в глобальній економіці, пандемія COVID-19, війна в Україні, економічні кризи, коливання валютних курсів, високий рівень безробіття — усі ці фактори значно впливають на функціонування кредитного ринку та на здатність громадян і підприємств своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

Проблеми, які виникають у кредитній сфері, вимагають комплексного підходу до розв'язання і коригування існуючих нормативно-правових та фінансово-економічних механізмів.

Однією з основних проблем є зростання кредитного ризику, який пов'язаний із високим рівнем неплатежів і дефолтів серед позичальників. В умовах економічної нестабільності та фінансових криз, багато позичальників, як фізичні, так і юридичні особи, не в змозі виконати свої зобов'язання, що призводить до збільшення обсягів проблемних кредитів і зниження прибутковості банків.

Особливу складність представляє зниження платоспроможності позичальників у періоди економічної рецесії, коли зростає безробіття, скорочуються доходи, а інфляція знижує реальну вартість заробітної плати. У таких умовах банки змушені стикається з проблемою надмірного ризику при наданні кредитів. Зокрема, у зв'язку з високими ризиками непогашення кредитів, фінансові установи часто підвищують процентні ставки, що знижує доступність кредитів для широких верств населення та підприємств. Це, у свою чергу, негативно впливає на загальний економічний розвиток і обмежує можливості для інвестицій.

Ще однією проблемою є обмежений доступ до кредитування для малих і середніх підприємств, що має суттєвий вплив на економічну активність і розвиток бізнесу. Банки часто встановлюють жорсткі вимоги до позичальників, вимагаючи значні застави та високі процентні ставки, що створює додаткові бар'єри для отримання кредитів. Такі умови особливо негативно впливають на малий і середній бізнес, який є складовою економіки країни. У багатьох випадках відсутність доступу до фінансування призводить до зупинки або сповільнення розвитку підприємств, що обмежує їх конкурентоспроможність і можливість забезпечити сталий економічний розвиток.

Проблеми з управлінням кредитним портфелем також залишаються актуальними для банків. Часто виявляється недостатня ефективність внутрішніх систем оцінки ризиків і моніторингу кредитів, що призводить до зростання проблемних активів. Необхідність у впровадженні нових підходів до управління кредитними ризиками стає все більш очевидною, оскільки традиційні методи часто виявляються недостатньо ефективними для швидкої адаптації до змінюваних умов.

Крім того, проблеми з поверненням заборгованості є серйозним викликом для банків. З кожним роком збільшується кількість позичальників, які не можуть своєчасно повернути кошти, що ускладнює ситуацію для кредиторів і збільшує витрати на стягнення боргів.

Високі процентні ставки, зумовлені інфляційними процесами, є ще однією серйозною проблемою для розвитку кредитування. В умовах високої інфляції, коли вартість грошей швидко змінюється, банки змушені підвищувати ставки для компенсації потенційних втрат. Це робить кредити менш доступними для населення та підприємств, що в свою чергу знижує попит на кредити та обмежує доступ до фінансування для інвестиційних проектів. Високі ставки також збільшують фінансове навантаження на позичальників, що може призвести до нових проблем з неплатежами і дефолтами.

Зміни в законодавчій та регуляторній політиці також створюють труднощі для розвитку кредитних операцій. Часті зміни в нормативно-правовій базі, пов'язані з кредитуванням, можуть призвести до неузгодженості між вимогами регуляторів та реальними можливостями банків. Наприклад, зміни в податковій політиці або вимогах до капіталу можуть негативно вплинути на здатність банків надавати кредити, зокрема в умовах високих економічних ризиків. Це вимагає від фінансових установ адаптації до нових умов, що часто стає проблемою через недостатній рівень підготовленості та ресурсів для реалізації змін.

Невикористання новітніх технологій у сфері кредитування також обмежує можливості для розвитку цього сектора. Банки, які не інтегрують цифрові інструменти для автоматизації процесів кредитування, значно відстають від конкурентів у наданні швидких і зручних послуг для клієнтів. Відсутність сучасних

платформ для цифрового кредитування та недостатній розвиток онлайн-сервісів знижують ефективність кредитування та збільшують операційні витрати. У зв'язку з цим, банки повинні інвестувати в розвиток технологій, що дозволить знизити витрати та зробити процес кредитування більш доступним і прозорим для клієнтів.

Пандемія COVID-19, що розпочалася в 2020 році, стала серйозним ударом по світовій та українській економіці. Карантинні обмеження, скорочення виробничих потужностей, зупинка бізнесу, падіння споживчого попиту — усе це призвело до значного погіршення фінансових показників підприємств і фізичних осіб. Зниження економічної активності призвело до збільшення ризиків неплатоспроможності як бізнесу, так і домогосподарств, що ускладнило видачу кредитів.

Багато банків були змушені скоротити обсяги кредитування, переглянути умови надання позик і підвищити вимоги до позичальників. Водночас, значна частина підприємств, особливо малого і середнього бізнесу, не мала змоги повернути кредити, що призвело до зростання рівня прострочених заборгованостей.

На тлі цього Національний банк України запровадив низку заходів для підтримки кредитної системи, зокрема зниження облікової ставки та програми кредитування для підприємств, але ці кроки не змогли повністю компенсувати негативний вплив пандемії на кредитний ринок [16].

Війна, що почалася в Україні у 2022 році, суттєво погіршила ситуацію на кредитному ринку. Руйнування інфраструктури, значні фінансові втрати для бізнесу, тимчасова неплатоспроможність багатьох підприємств та фізичних осіб — усі ці фактори значно ускладнили процес кредитування. Підприємства та банки виявились у скрутному становищі, знизилась здатність банків обслуговувати кредити, а також зросла кількість боргів, що не погашаються вчасно. Крім того, активні бойові дії і тимчасова окупація певних територій зробили неможливими бізнес-процеси та проведення економічної діяльності в цих регіонах. В умовах військової агресії уряд змушений був ввести певні обмеження на кредитування та реструктуризацію боргів, що значно вплинуло на нормальну роботу кредитного

ринку. Інфляція, що досягла високих рівнів, а також падіння гривні, зробили кредити ще більш дорогими для позичальників [7].

Пережиті Україною економічні кризи також стали одним з факторів, що впливають на розвиток кредитних операцій. Дефіцит ліквідності, інфляційні процеси, зміни в монетарній політиці та валютних курсах сприяють нестабільності в економіці та ускладнюють доступ до кредитів для громадян і підприємств.

Системні кризи, що мали місце в Україні після 2008 року, 2014 року та інших, призводили до падіння довіри до банківської системи, що супроводжувалось відтоком капіталу і значними коливаннями валютних курсів.

Невизначеність на міжнародних ринках, коливання цін на енергоносії, а також геополітичні ризики продовжують залишати відбиток на фінансовій стабільності країни [12].

Під час кризової ситуації регулювання кредитних операцій стає інструментом для підтримки стабільності фінансової системи. Національний банк України активно втручається в цей процес через монетарну політику, зокрема через зміну облікової ставки, валютне регулювання, введення обмежень на іноземні валютні операції. Однак у таких умовах кредити стають дорогими, а вимоги до позичальників — більш жорсткими.

Один з факторів, який значно впливає на розвиток кредитних операцій, — це валютні коливання. Падіння гривні та коливання курсу долара США негативно позначаються на вартісних показниках кредитних операцій.

Із зростанням курсу долара вартість імпортованих товарів та послуг зростає, що у свою чергу підвищує рівень інфляції та збільшує фінансове навантаження на підприємства.

Крім того, зростання курсу валют ставить під загрозу стабільність повернення валютних кредитів, а це, в свою чергу, підвищує ризики для банків. Українські банки, зважаючи на валютні коливання, зобов'язані уважно стежити за ризиками валютного кредитування та адаптувати свої політики щодо надання таких позик [16].

В умовах економічних криз, пандемії та війни рівень безробіття в Україні значно зріс. Безробіття стало однією з основних проблем, що ускладнюють процес кредитування. Збільшення кількості безробітних та зниження реальних доходів громадян негативно впливає на їх здатність виконувати кредитні зобов'язання, що підвищує ризики для банків та інших фінансових установ.

Водночас, високий рівень безробіття робить частину громадян та підприємств менш привабливими для кредиторів, що ще більше знижує доступність кредитів для широких верств населення. Банки змушені більш ретельно оцінювати платоспроможність позичальників, що призводить до зниження доступності кредитів для частини населення [18].

Таким чином, сучасні проблеми розвитку кредитних операцій в Україні виникають через кілька чинників, таких як глобальні економічні кризи, пандемія, війна та валютні коливання. Глобальні економічні кризи спричиняють зниження економічного зростання і підвищення безробіття, що впливає на платоспроможність позичальників та зменшує попит на кредити. Пандемія COVID-19 посилила економічну нестабільність, знизивши виробничу активність і збільшивши ризики для банків. Війна в Україні ще більше ускладнила ситуацію, спричинивши руйнування інфраструктури та втрату доходів. Це призвело до скорочення кредитної активності та обережнішого ставлення банків до видачі кредитів. Валютні коливання також збільшують вартість кредитів у іноземній валюті, що ускладнює ситуацію для позичальників. Всі ці фактори ведуть до зниження кредитної активності, обмежуючи доступ до фінансування для фізичних осіб і бізнесу. Банки, у свою чергу, зменшують обсяги кредитування, аби знизити ризики неплатежів, що ускладнює економічне відновлення, особливо для малого та середнього бізнесу. Крім того, високі ризики неповернення кредитів ускладнюють стабільність фінансових установ. У результаті, кредити стають менш доступними, а економічний розвиток — обмеженим. Ці проблеми потребують комплексного підходу для стабілізації фінансової ситуації в країні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПРИКЛАДІ БАНКУ «ПУМБ»

2.1. Загальна характеристика діяльності банку

Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) — це один із провідних універсальних банків України з приватним капіталом. Банк надає широкий спектр фінансових послуг, включаючи комерційні, роздрібні та інвестиційні операції. Він працює з 1991 року, супроводжуючи розвиток економіки незалежної України, і відзначається високою репутацією серед клієнтів завдяки безперервному виконанню своїх зобов'язань. За 30 років діяльності банк жодного разу не припиняв виплат за депозитами чи іншими фінансовими зобов'язаннями [36].

ПУМБ входить до списку системно-необхідних банків України за версією Національного банку України (НБУ), що свідчить про його значущість для фінансової системи країни. Банк також є одним із п'яти уповноважених зберігати запаси готівки НБУ.

За результатами роботи на 1 вересня 2021 року, ПУМБ входить до ТОП-5 банків за розміром депозитного портфеля фізичних осіб. Незалежні рейтингові агентства неодноразово підтверджували високий рівень фінансової стабільності банку: у вересні 2021 року агентство «Кредит-Рейтинг» присвоїло довгостроковий кредитний рейтинг на рівні uaAA, а рівень надійності депозитів оцінило як «5» (найвищий). У жовтні 2021 року міжнародне агентство Fitch підтвердило рейтинг банку як «стабільний» [37].

ПУМБ обслуговує понад 1,6 мільйонів приватних клієнтів і 83 тисячі корпоративних клієнтів, серед яких 40 із ТОП-100 найбільших компаній України. Основним акціонером банку є ТОВ «СКМ Фінанс», що володіє 92,24% акціонерного капіталу. СКМ входить до складу інвестиційної компанії, власником якої є відомий український бізнесмен Рінат Ахметов [37].

Банк надає широкий спектр фінансових послуг, спрямованих на задоволення потреб приватних осіб, підприємців та корпоративних клієнтів. Завдяки універсальному підходу банк пропонує рішення для управління фінансами, розвитку бізнесу, інвестиційної діяльності та інших фінансових потреб [38]. У табл.2.1 наведено, як систематизує основні послуги банку за категоріями клієнтів.

Таблиця 2.1

Послуги банку ПУМБ [38]

Приватні клієнти	Підприємці та малий бізнес	Корпоративні клієнти
<ul style="list-style-type: none"> - Платіжні картки (дебетові, кредитні, з підтримкою безконтактної оплати: Google Pay, Apple Pay, Swatch Pay тощо). - Депозити з вигідними умовами. - Кредити готівкою чи на картку. - Грошові перекази (внутрішні та міжнародні). - Мобільний банкінг. - Обмін валют. - Страхові продукти. - Оренда індивідуальних сейфів для зберігання цінностей та документів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Розрахунково-касове обслуговування (відкриття рахунків, платежі, перекази). - Кредити для розвитку бізнесу. - Торговий та інтернет-еквайринг. - Зарплатні проекти (виплати зарплат на картки). - Документарні операції (акредитиви, гарантії). - Факторинг (фінансування під відступлення грошових вимог). 	<ul style="list-style-type: none"> - Інвестиційні послуги (операції з цінними паперами). - Кредитування великих проектів. - Кастодіальні послуги (депозитарна діяльність). - Інкасація готівки. - Валютні операції (консультації та обмін валют).

Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) успішно поєднує універсальність своїх послуг із високою якістю обслуговування, що дозволяє йому ефективно відповідати на потреби різних категорій клієнтів. Завдяки широкому спектру продуктів — від депозитних програм і кредитування для фізичних осіб до спеціалізованих послуг для малого бізнесу та великих корпорацій — банк зберігає стабільні позиції на українському ринку банківських послуг.

ПУМБ створює сприятливі умови для приватних клієнтів через сучасні інструменти мобільного банкінгу, можливості безконтактних платежів і вигідні програми заощаджень. Для підприємців і бізнесу банк пропонує рішення, які сприяють розвитку та підвищенню ефективності фінансового управління, такі як

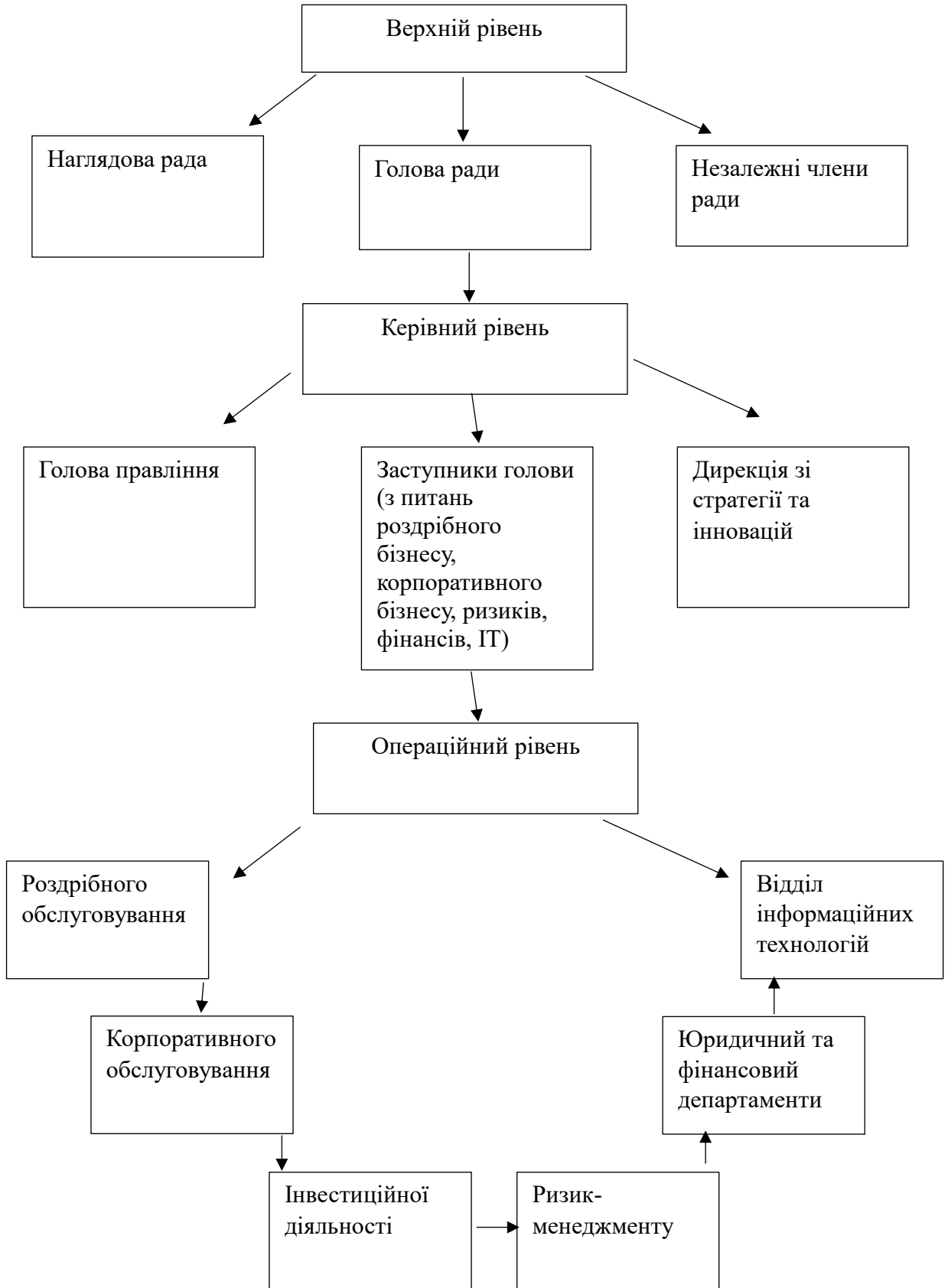
кредитування, еквайринг, зарплатні проекти та документарні операції. Корпоративним клієнтам ПУМБ надає комплексні послуги, включаючи інвестиційні проекти, обслуговування великих кредитних угод та валютні операції.

Завдяки своїй стратегічній орієнтації на клієнтоцентричність та впровадження інновацій банк зміцнює репутацію надійного фінансового партнера. ПУМБ є не лише комерційним банком, а й чинником фінансової системи України, забезпечуючи стабільність і довіру у взаємодії з клієнтами. Такий підхід дозволяє банку залишатися серед лідерів ринку, підтримуючи довгострокові партнерські відносини з клієнтами та сприяючи економічному розвитку країни [39].

Варто додати, що ПУМБ взяв активну участь у державній програмі «Доступні кредити 5-7-9%», що дозволила отримати кредити за зниженою ставкою і тимчасово рефінансувати поточні кредити під 0%. Такі антикризові заходи сприяли підприємствам швидше впоратися з наслідками карантину та зберегти робочі місця. Зараз ПУМБ входить у Топ-2 лідерів за кредитуванням за програмою «Доступні кредити 5-7-9%», видавши кредити на загальну суму понад 2 млрд грн.

Наприкінці 2021 році Перший Український Міжнародний Банк продовжив тісну співпрацю з Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО). Завдяки цьому банк здійснив виплати компенсацій близько 200 клієнтам банків, що визнані неплатоспроможними, на загальну суму 30 мільйонів гривень. Примітно, що 50 із цих клієнтів обрали ПУМБ як свій основний банк і стали його постійними клієнтами [39].

Організаційна структура Першого Українського Міжнародного Банку (ПУМБ) відіграє вагомий роль у його ефективній роботі. Схема організаційної структури ПУМБ допомагає наочно показати взаємодію між різними підрозділами банку, що підвищує його ефективність та конкурентоспроможність на ринку фінансових послуг (рис.2.1).

Рис.2.1. Схема організаційної структури банку ПУМБ [36]

Організаційна структура ПУМБ відображає високий рівень професіоналізму та стратегічного підходу до управління. Завдяки чіткому розподілу ролей між наглядовою радою, правлінням і операційними підрозділами банк забезпечує збалансованість стратегічного керівництва та щоденної операційної діяльності.

Верхній рівень, представлений наглядовою радою, виконує функцію стратегічного управління та контролю, визначаючи основні напрями розвитку банку. Керівний рівень, включаючи правління, зосереджений на реалізації стратегічних завдань і впровадженні інноваційних рішень, що відповідають сучасним викликам ринку. Операційний рівень, який об'єднує відділи роздрібно, корпоративного обслуговування, інвестиційної діяльності та інші департаменти, забезпечує виконання щоденних операцій та якісне обслуговування клієнтів.

Організаційна структура дозволяє банку адаптуватися до змін ринкового середовища, впроваджувати нові технології та підтримувати високий рівень обслуговування, що є основним фактором для подальшого успішного розвитку банку.

Нині ПУМБ зосереджується на підтримці бізнесу, клієнтів і команди, а також допомозі українським захисникам. З початку війни банк інвестував понад 147 мільйонів гривень у підтримку своїх співробітників. Це включає надання матеріальної допомоги у випадках втрати або пошкодження житла, поранення працівників, загибелі членів їхніх родин через бойові дії, а також допомогу родинам, які змушені були виїхати з окупованих територій. Мобілізовані працівники продовжують отримувати повну заробітну плату.

Крім того, банк працевлаштував 140 співробітників із відділень на тимчасово окупованих територіях та в зонах активних бойових дій у інших підрозділах. Понад 100 співробітників пройшли перекваліфікацію й наразі працюють в інших напрямках банку.

ПУМБ заснував Фонд допомоги мобілізованим співробітникам, завдяки якому було надано підтримку 131 мобілізованому працівнику, а також чоловікам і синам співробітниць. Загалом фонд надав допомогу на суму 1,6 мільйона гривень.

Також банк придбав ізраїльські бронжилети для співробітників на суму 1,3 мільйона гривень.

Війна завдала значних збитків банку: було втрачено або пошкоджено 29 відділень та 140 банкоматів. Проте, як тільки регіон стає безпечним для клієнтів і співробітників, ПУМБ швидко відновлює роботу. Наприклад, відділення у Чернігові та Ірпені знову відкрилися майже одразу після деокупації.

На початку повномасштабного вторгнення банк впровадив кредитні канікули й знизив комісії за свої послуги, щоб підтримати клієнтів. Для переміщеного бізнесу було розроблено спеціальний тарифний пакет «ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА», який враховує потреби релокованих підприємств і сприяє швидкому відновленню малого та середнього бізнесу на безпечних територіях.

Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) пропонує широкий спектр фінансових послуг для приватних клієнтів, підприємців і бізнесу. Серед основних послуг банку [36]:

- споживчі кредити, кредитні картки та програми розстрочки, що дозволяють клієнтам здійснювати покупки з розподілом платежів на зручні частини.
- різноманітні депозитні програми з конкурентними відсотковими ставками та гнучкими умовами розміщення коштів.
- оформлення та обслуговування дебетових і кредитних карток міжнародних платіжних систем Visa та Mastercard.
- сервіс ПУМБ Online надає можливість керувати рахунками, здійснювати платежі, перекази та інші операції онлайн.
- послуги з внутрішніх та міжнародних грошових переказів через різні системи, забезпечуючи швидке та надійне переказування коштів.
- сервіс PayHub дозволяє оплачувати комунальні послуги, поповнювати мобільний зв'язок, інтернет та інші послуги онлайн.
- ПУМБ надає комплексні банківські рішення для малого та середнього бізнесу, включаючи розрахунково-касове обслуговування, кредитування, депозитні програми та торговий еквайринг.

- послуги з прийому платежів за допомогою платіжних терміналів, що дозволяє бізнесу приймати оплату банківськими картками.

ПУМБ прагне бути надійним партнером для своїх клієнтів, пропонуючи сучасні фінансові рішення та підтримуючи розвиток бізнесу в Україні.

Таблиця 2.2 містить аналіз активів за два роки (2023-2024) для основних категорій активів, зобов'язань та власного капіталу.

Таблиця 2.2

Аналіз активів АТ «ПУМБ», тис. грн [39; 40; 41]

Показник	2023 рік	2024 рік	Абсолютна зміна	Темп приросту (%)
Грошові кошти та їх еквіваленти	6 102 352	12 885 070	6 782 718	111,1%
у т.ч. готівкові кошти	2 474 269	2 886 363	412 094	16,7%
у т.ч. кошти в НБУ	3 627 745	9 998 708	6 370 963	175,6%
Кошти в інших банках	18 813 239	15 064 420	-3 748 819	-19,9%
Резерви під знецінення коштів в інших банках	-11 567	-10 710	857	7,4%
Кредити та заборгованість клієнтів	43 770 237	52 058 047	8 287 810	18,9%
у т.ч. кредити та заборгованість юридичних осіб	33 878 973	42 235 195	8 356 222	24,7%
Резерви під знецінення кредитів юр. осіб	-7 036 663	-4 242 807	2 793 856	39,7%
у т.ч. кредити та заборгованість фізичних осіб	9 891 265	9 822 852	-68 413	-0,7%
Резерви під знецінення кредитів фіз. осіб	-8 421 295	-3 173 679	5 247 616	62,3%

Продовження табл.2.2

Цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	37 618 268	68 167 854	30 549 586	81,2%
у т.ч. що рефінансуються НБУ	37 611 212	60 684 215	23 072 903	61,3%
Інші активи	1 231 344	628 461	-602 883	-49,0%
Чисті активи, усього	111 974 220	153 334 846	41 360 626	36,9%
Загальні резерви	-15 817 725	-9 211 719	6 606 006	41,8%
Загальні активи, усього	127 791 944	162 546 565	34 754 621	27,2%
Довідково: ОВДП	12 957 628	29 999 130	17 041 502	131,5%

Аналіз показників таблиці 2.2 показує різноманітність фінансових змін протягом двох років.

У порівнянні з 2023 роком, фінансові показники АТ "ПУМБ" у 2024 році демонструють значне покращення, що свідчить про стабільність та ефективність діяльності банку. Зокрема, грошові кошти та їх еквіваленти збільшилися на 111,1%, що означає значне зростання ліквідності. Це може бути результатом збереження банком високого рівня касових резервів та стратегічного управління грошовими потоками. Зростання грошових коштів також позитивно впливає на здатність банку реагувати на фінансові запити та підтримувати необхідний рівень фінансової стійкості.

Кредити та заборгованість клієнтів зросли на 18,9%, що вказує на стабільний попит на банківські послуги та на успішну роботу з клієнтами. Зростання заборгованості юридичних осіб є значним, що свідчить про активізацію кредитування бізнесу. Водночас зниження резервів під знецінення кредитів на 55,1% може свідчити про покращення якості кредитного портфеля банку, а також про зменшення ризиків за невиконаними зобов'язаннями.

Чисті активи банку збільшилися на 36,9%, що є ще одним свідченням про покращення фінансової стійкості та здатність генерувати додаткову вартість для акціонерів і кредиторів. Таке зростання вказує на позитивну динаміку розвитку банку, який зміг підвищити свої ресурси для подальшої підтримки кредитування та інвестиційної діяльності.

Загальні активи АТ "ПУМБ" зросли на 27,2%, що також відображає позитивні тенденції в розвитку банківського бізнесу. Це зростання підтверджує стабільність і надійність банку в умовах змінної економічної ситуації, що особливо важливо для довіри клієнтів та партнерів. ОВДП, які є важливим інструментом для зберігання ліквідності, збільшилися в 2,3 рази, що показує зростання інтересу до державних цінних паперів і відповідно до їхньої безпеки в порівнянні з іншими активами.

Таким чином, порівняння фінансових показників АТ "ПУМБ" за 2023 і 2024 роки показує стабільне покращення ефективності банківської діяльності, збільшення ліквідності, покращення якості кредитного портфеля та загальну стабільність фінансової позиції банку. Всі ці фактори дозволяють банку зміцнювати свою конкурентоспроможність та довіру серед клієнтів і інвесторів.

Таблиця 2.3 містить основні фінансові показники АТ «ПУМБ» за три роки: 2021, 2022 і 2023. У таблиці представлені дані щодо основних доходів і витрат банку, таких як чисті процентні доходи, процентні витрати, комісійні доходи та витрати, а також прибутки і витрати від різних операцій. Аналіз цих показників дозволяє оцінити фінансові результати діяльності банку та виявити основні тенденції і зміни в його фінансовій діяльності за вказаний період.

Таблиця 2.3

Основні фінансові показники АТ «ПУМБ» , тис. грн [39; 40; 41]

Назва	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення 2022-2021	Абсолютне відхилення 2023-2022	Абсолютне відхилення 2023-2021
Чисті процентні доходи	6 580 977	8 073 710	8 829 271	1 492 733	755 561	2 248 294
Процентні витрати	1 757 541	3 074 671	5 774 937	1 317 130	2 700 266	4 017 396

Продовження табл.2.3

Чисті комісійні доходи	1 430 178	1 302 647	1 515 936	-127 531	213 289	85 758
Комісійні витрати	818 938	909 223	1 411 547	90 285	502 324	592 609
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою	121 739	951 509	581 815	829 770	-369 694	460 076
Чистий прибуток від переоцінки іноземної валюти	-	123 325	19 559	-	-103 766	-
Інші прибутки	57 714	205 085	101 285	147 371	-103 800	43 571
Прибуток від операційної діяльності	-	3 951 611	11 667 013	-	7 715 402	-
Операційні витрати	3 931 216	3 893 042	4 730 464	-38 174	837 422	799 248

Чисті процентні доходи АТ «ПУМБ» зросли на 1 492 733 тис. грн у 2022 році порівняно з 2021 роком і ще на 755 561 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про позитивну динаміку в основній діяльності банку, зокрема, у кредитуванні та залученні депозитів, що дозволило збільшити доходи від процентних операцій.

Процентні витрати також зросли, з більш значним підвищенням у 2023 році (2 700 266 тис. грн) порівняно з 2022 роком. Загальне збільшення процентних витрат на 4 017 396 тис. грн від 2021 до 2023 року вказує на підвищення витрат на залучення ресурсів, що може бути наслідком зміни в ставках або стратегії банку щодо залучення фінансування.

Чисті комісійні доходи зменшилися на 127 531 тис. грн у 2022 році порівняно з 2021 роком, але відновилися у 2023 році, збільшившись на 213 289 тис. грн. Цей коливальний характер доходів може свідчити про зміну стратегії в сфері комісійних послуг або про різні ринкові умови в ці роки.

Комісійні витрати також зросли на 502 324 тис. грн у 2023 році після незначного підвищення у 2022 році. Це може свідчити про збільшення витрат на обробку транзакцій або на інші операції, пов'язані з комісійною діяльністю.

Прибуток від зменшення корисності є суттєвим фактором у фінансових результатах 2022 року, показавши позитивне значення на рівні 6 713 495 тис. грн, однак у 2023 році він знизився до 433 066 тис. грн. Це вказує на зміну в оцінці активів або зниження їх знецінення в останньому році.

Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою у 2022 році зріс на 829 770 тис. грн, проте у 2023 році знизився на 369 694 тис. грн. Зміни у прибутках від таких операцій можуть бути пов'язані з коливанням валютних курсів або змінами в зовнішньоекономічній діяльності банку.

Інші прибутки показали позитивну динаміку у 2022 році з ростом на 147 371 тис. грн, проте у 2023 році відбулося зменшення на 103 800 тис. грн, що свідчить про певні зміни в стратегії банку чи в економічних умовах.

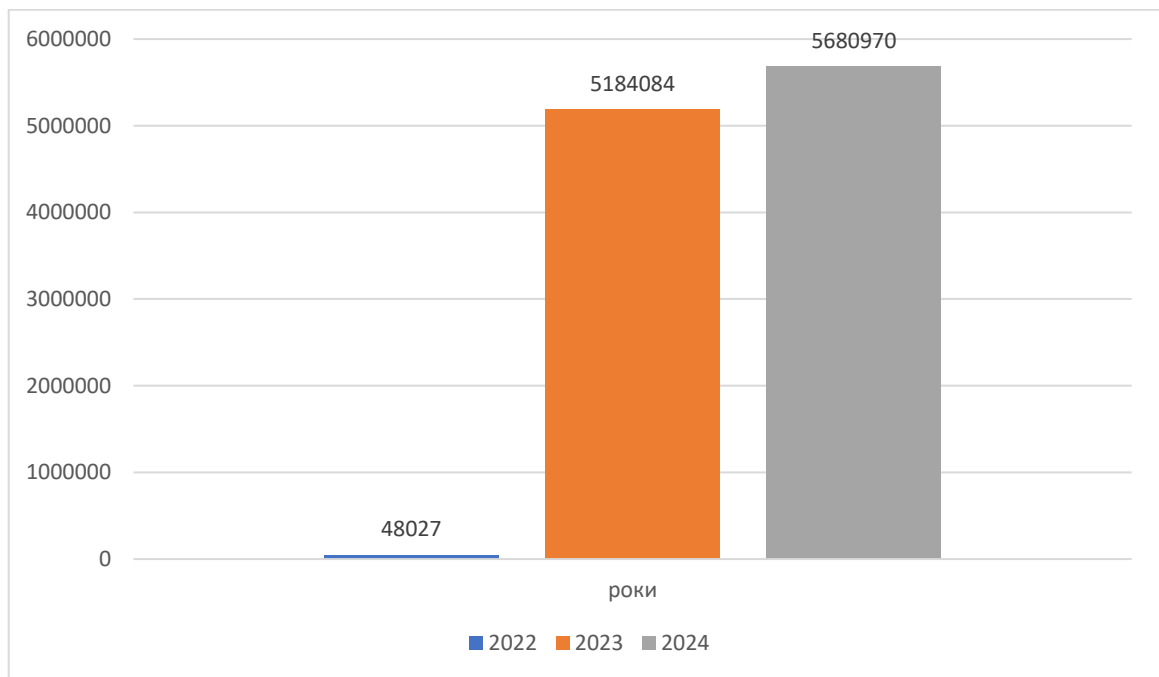
Прибуток від операційної діяльності збільшився на 7 715 402 тис. грн у 2023 році, що є значним поліпшенням порівняно з попереднім роком. Це свідчить про ефективність операційної діяльності та здатність банку генерувати стабільні прибутки.

Операційні витрати залишалися на схожому рівні у 2022 році, проте у 2023 році вони зросли на 837 422 тис. грн. Зростання операційних витрат може бути результатом інвестицій в модернізацію інфраструктури, розширення послуг чи зростання витрат на персонал.

Загалом, АТ «ПУМБ» продемонстрував позитивні тенденції в основних фінансових показниках, зокрема, у доходах від процентних операцій і комісійних послуг, а також в операційному прибутку. Водночас, зростання витрат і коливання доходів від певних операцій вимагають уважного моніторингу і стратегічного планування для забезпечення стабільності та подальшого зростання в умовах змінного економічного середовища.

Дана діаграма відображає динаміку прибутку банку за перші 9 місяців трьох послідовних років — 2022, 2023 та 2024. Аналіз цього показника дозволяє оцінити

ефективність діяльності банку в різних економічних умовах, виявити тенденції розвитку фінансових результатів та вивчити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на прибутковість банківської установи. Порівняння прибутку за відповідні періоди дає можливість виявити ключові зміни, як позитивні, так і негативні, а також сприяє формуванню прогнозів щодо подальшого розвитку фінансових результатів банку.

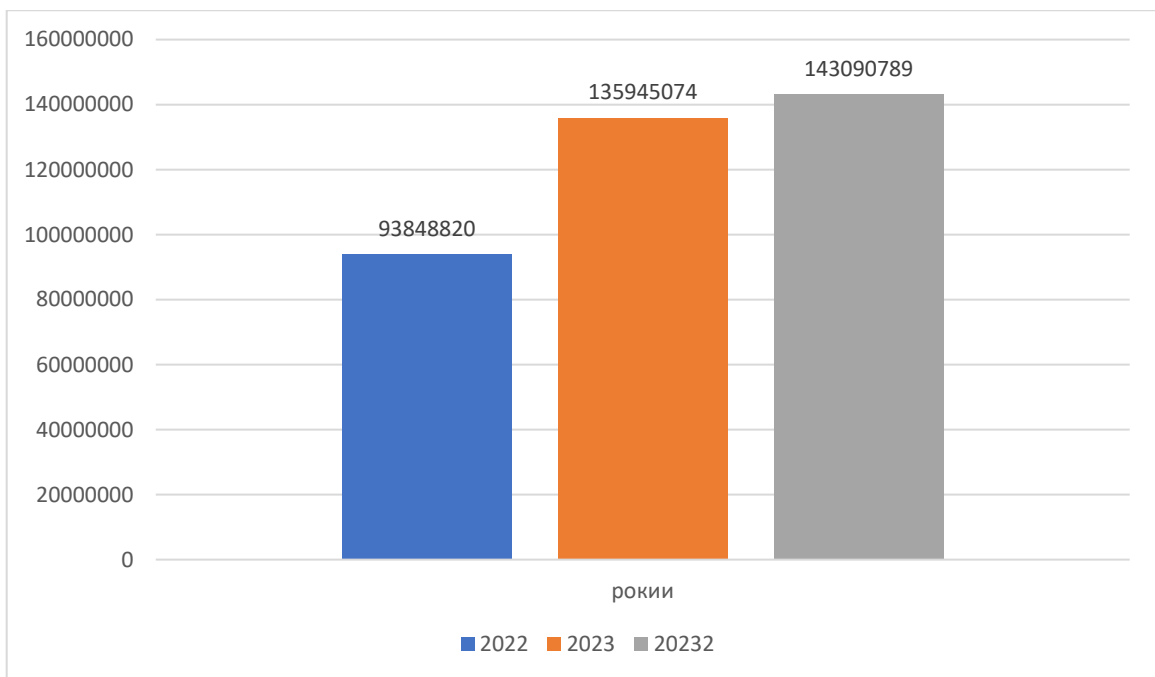
Рис.2.2. Динаміка прибутку АТ «Пумб» за 2022-2024 рр (за 9 місяців)

Аналізуючи динаміку прибутку банку за 9 місяців трьох років (2022, 2023, 2024), можна зробити наступний висновок:

Прибуток банку за цей період демонструє значне зростання. У 2022 році він становив 48 027 грн, що є дуже низьким показником. Однак вже в 2023 році прибуток різко збільшується до 5 184 084 грн, що вказує на значні позитивні зміни в банківській діяльності, можливо, завдяки змінам в операційній стратегії чи адаптації до ринкових умов. Протягом 2024 року прибуток продовжує зростати, досягнувши 5 680 970 грн. Це свідчить про стабільне покращення фінансових результатів, що може бути наслідком ефективної роботи банку, розширення клієнтської бази або вдосконалення фінансових інструментів.

Загалом, динаміка прибутку за аналізований період показує позитивні тенденції, що свідчить про стабільний розвиток банку та успішне адаптування до змінюваних економічних умов.

Аналіз структури зобов'язань банку за перші 9 місяців трьох років (2022, 2023, 2024) дозволяє оцінити зміни в обсягах та складах фінансових зобов'язань банку. Це частина фінансового аналізу, оскільки зобов'язання банку основний показник його фінансової стійкості та ліквідності. Оцінка цієї структури дає можливість виявити основні тенденції щодо залучення зобов'язань, їх зміни у часі та вплив на фінансову політику банку. Порівняння даних за різні роки дозволяє визначити, чи спостерігається збільшення або зменшення боргових зобов'язань, а також оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами в умовах змінюваних економічних та ринкових ситуацій.

Рис.2.3. Структура зобов'язань АТ «Пумб» за 2022-2024 рр (за 9 місяців)

Аналіз структури зобов'язань банку за 9 місяців 2022, 2023 та 2024 років показує стабільне зростання обсягу зобов'язань. У 2022 році загальна сума зобов'язань становила 93 848 820 грн, що є базовим рівнем для подальших порівнянь. У 2023 році сума зобов'язань збільшилась до 135 945 074 грн, що свідчить про активне залучення ресурсів для фінансування банківських операцій,

можливо, через розширення кредитного портфеля або збільшення депозитних вкладень. У 2024 році обсяг зобов'язань досяг 143 090 789 грн, що є подальшим збільшенням і відображає продовження тенденції розширення фінансових зобов'язань.

Загалом, цей тренд вказує на стабільне зростання діяльності банку та активне залучення фінансових ресурсів для забезпечення його операцій. Збільшення зобов'язань може бути як позитивним сигналом для розвитку банку, так і індикатором потреби в ретельному управлінні ризиками, оскільки зростання боргових зобов'язань вимагає ефективного контролю за ліквідністю та платоспроможністю.

Таким чином, Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) є одним із основних гравців на ринку фінансових послуг в Україні, який успішно поєднує універсальність своїх продуктів і високу якість обслуговування. Завдяки багатому спектру послуг, орієнтації на потреби різних категорій клієнтів та впровадженню інновацій, ПУМБ підтримує свою стабільну позицію на ринку, сприяє розвитку економіки України та зміцнює репутацію надійного партнера. Крім того, банк активно долучається до державних програм підтримки бізнесу, допомагає клієнтам у періоди кризи та продовжує зміцнювати свою соціальну відповідальність.

2.2. Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля

Кредитний портфель є основним активом банку і визначає його здатність забезпечувати прибутковість і виконувати зобов'язання перед клієнтами та акціонерами. Аналіз структури кредитного портфеля дозволяє виявити основні напрямки кредитування, категорії позичальників та їх вплив на фінансові результати банку, тоді як динаміка кредитного портфеля дозволяє оцінити зміни у видачі кредитів протягом певного періоду, виявити тенденції і передбачити потенційні ризики.

Вивчення структури та динаміки кредитного портфеля дозволить не тільки оцінити поточний стан фінансових активів банку, але й зрозуміти, як зміни в макроекономічній ситуації, зміна в стратегії банку чи зміни в політиці регулювання можуть вплинути на його подальшу діяльність. Це дає змогу сформулювати рекомендації щодо оптимізації кредитної політики, управління ризиками та покращення фінансових результатів банку.

Кредити та аванси – частина банківських операцій, і їх обсяги прямо впливають на фінансову стабільність та ліквідність фінансової установи. Оцінка змін у цих показниках дозволяє виявити тенденції в управлінні активами та зобов'язаннями, а також виявити потенційні фінансові ризики, зокрема у контексті змін на ринку кредитування. У даному аналізі будуть розглянуті зміни у строкових депозитах в інших банках та очікуваних кредитних збитках, що впливають на загальний обсяг кредитів та авансів банкам.

Таблиця 2.4

Аналіз змін в обсягах кредитів та авансів банкам, тис. грн[39; 40; 41]

Показник	2023	2022	Абсолютне відхилення
Строкові депозити в інших банках	3 722 952	3 493 936	229 016
Мінус: очікувані кредитні збитки	7 144	3 020	-4 124
Всього кредитів та авансів банкам	3 715 808	3 490 916	224 892

За період з 31 грудня 2022 року по 30 вересня 2023 року спостерігається збільшення загального обсягу кредитів та авансів банкам на 224 892 тис. грн, що є позитивною динамікою. Зокрема, збільшення строкових депозитів в інших банках на 229 016 тис. грн свідчить про те, що банк активно використовував короткострокові інвестиційні можливості для збільшення обсягів своїх активів. Однак, одночасно з цим, зафіксовано зростання очікуваних кредитних збитків на 4

124 тис. грн, що може вказувати на певний ризик, пов'язаний з можливими непогашеними кредитами або погіршенням якості кредитного портфеля.

Загалом, збільшення кредитів та авансів банкам є позитивним сигналом щодо активності банківської установи в сфері кредитування, але зростання очікуваних кредитних збитків потребує більш детального аналізу ризиків і можливих стратегій управління ними для збереження стабільності фінансових показників.

Далі аналізуються зміни в обсягах кредитів та авансів, наданих клієнтам банку ПУМБ за період з 31 грудня 2022 року по 30 вересня 2023 року. Основна увага зосереджена на двох основних категоріях клієнтів: корпоративних та фізичних осіб. Кредитування діяльності банку першочерговий, оскільки воно забезпечує основні доходи та сприяє розвитку банківських відносин з різними категоріями позичальників. Оцінка змін в обсягах кредитів та авансів дозволяє визначити тенденції на ринку кредитування, зокрема, зміни в попиті на кредити серед корпоративних та фізичних осіб, а також ризики, пов'язані з можливими збитками від непогашених кредитів.

Таблиця 2.5

**Аналіз кредитів та авансів клієнтам (Корпоративні та фізичні особи), тис.
грн [40; 41]**

Показник	2023	2022	Абсолютне відхилення
Кредити корпоративним клієнтам	40 959 768	39 275 488	1 684 280
Фінансовий лізинг	1 863 773	1 640 147	223 626
Мінус: очікувані кредитні збитки	4 165 492	7 036 663	2 871 171
Всього кредитів корпоративним клієнтам за вирахуванням очікуваних кредитних збитків	38 658 049	33 878 972	4 779 077
Споживчі кредити	5 072 689	5 792 769	-720 080
Кредитні картки та овердрафти	9 710 394	12 401 450	-2 691 056

Продовження табл.2.5

Іпотечне кредитування	126 105	103 406	22 699
Автокредитування	194	188	6
Мінус: очікувані кредитні збитки	5 851 257	8 406 548	2 555 291
Всього кредитів фізичним особам за вирахуванням очікуваних кредитних збитків	9 058 125	9 891 265	-833 140

За 9 місяців 2023 року спостерігається збільшення обсягу кредитів корпоративним клієнтам на 1 684 280 тис. грн, що свідчить про зростання попиту на кредити з боку бізнесу. Позитивною динамікою вирізняється фінансовий лізинг, де спостерігається приріст на 223 626 тис. грн, що може вказувати на збільшення інвестиційної активності серед корпоративних клієнтів. Крім того, значне зменшення очікуваних кредитних збитків на 2 871 171 тис. грн свідчить про поліпшення якості кредитного портфеля і зниження ризиків непогашених кредитів.

Щодо кредитування фізичних осіб, спостерігається змішана динаміка. Споживчі кредити зменшились на 720 080 тис. грн, а кредити на кредитні картки та овердрафти знизились на 2 691 056 тис. грн, що може свідчити про скорочення попиту на ці види позик серед населення. Проте, спостерігається незначне збільшення обсягів іпотечного кредитування на 22 699 тис. грн та автокредитування на 6 тис. грн. Також позитивною зміною є значне зменшення очікуваних кредитних збитків на 2 555 291 тис. грн, що свідчить про покращення ситуації з непогашеними позиками.

Загалом, аналіз показує, що кредитування корпоративних клієнтів зростає, що може свідчити про стабільне економічне середовище для бізнесу, в той час як кредитування фізичних осіб виявляє тенденцію до скорочення, що може бути пов'язано з економічними факторами або змінами в кредитній політиці банку. Зменшення очікуваних кредитних збитків в обох сегментах клієнтів є позитивним сигналом для стабільності фінансових показників банку.

Таблиця 2.6 надає порівняння основних умов кредитування в Банку ПУМБ для фізичних та юридичних осіб за 2022, 2023 та 2024 роки. Вона охоплює процентні ставки, суму кредиту, строки кредитування, а також комісії, що застосовуються до різних видів кредитних продуктів. Оскільки умови кредитування можуть варіюватися в залежності від типу клієнта та року, дана таблиця допомагає чітко порівняти зміни в умовах банківських кредитів для фізичних осіб та бізнесу протягом останніх кількох років.

Таблиця 2.6

Умови кредитування для фізичних та юридичних осіб Банку ПУМБ за останні роки

Тип кредиту	2022	2023	2024
Кредит готівкою (фіз. особи)	66,87% - 83,74%	66,87% - 83,74%	66,87% - 83,74%
Кредит "Доступні кредити 5-7-9%"	5%-7%-9%	5%-7%-9%	5%-7%-9%
Сума кредиту (для фіз. осіб)	до 200 000 грн	до 200 000 грн	до 200 000 грн
Сума кредиту (для юр. осіб)	до 5 млн грн	до 5 млн грн	до 5 млн грн
Строк кредитування	до 36 міс.	до 36 міс.	до 36 міс.
Комісія (фіз. особи)	2,99% щомісячно	2,99% щомісячно	2,99% щомісячно
Розмір ставки по "ВсеБізнес" (юр. особи)	0,00001%	0,00001%	0,00001%

Згідно з наведеними даними, умови кредитування для фізичних осіб залишаються стабільними, з невеликими змінами в процентних ставках протягом 2022–2024 років. Для юридичних осіб найбільше значення має програма "Доступні кредити 5-7-9%", що дозволяє отримати кредити за низькими процентними ставками залежно від розміру бізнесу. Всі умови кредитування мають на меті зробити кредитування доступним для широкої аудиторії, проте для точного розуміння актуальних ставок та умов необхідно звертатися до банку для отримання останніх оновлень.

Також розглянемо аналіз валової балансової вартості кредитів та авансів клієнтам за стадіями знецінення на 30 вересня 2023 року. Валові кредити та аванси поділяються на кілька стадій знецінення відповідно до Міжнародних стандартів

фінансової звітності (МСФЗ 9), що дозволяє оцінити якість кредитного портфеля та потенційні ризики, пов'язані з погашенням позик.

Кредити на стадії 1 характеризуються низьким ризиком знецінення, кредити на стадії 2 вказують на підвищений ризик, а кредити на стадії 3 означають значний ризик непогашення. Крім того, для кожної категорії клієнтів та виду кредиту розраховуються очікувані кредитні збитки, що дозволяє більш точно прогнозувати фінансові ризики.

Таблиця 2.6

Аналіз валової балансової вартості за стадіями знецінення АТ «ПУМБ» на 2023 року [41]

Показник	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	РОСІ	Всього
Кредити корпоративним клієнтам	32 189 755	4 522 488	4 215 928	31 597	40 959 768
Фінансовий лізинг	1 323 197	351 881	188 695	0	1 863 773
Споживчі кредити	2 843 017	708 195	1 521 477	0	5 072 689
Кредитні картки та овердрафти	6 364 700	578 491	2 767 203	0	9 710 394
Іпотечне кредитування	9 743	20 037	95 335	990	126 105
Мінус: очікувані кредитні збитки	1 504 244	1 209 768	7 287 072	15 665	10 016 749
Всього кредитів та авансів клієнтам	41 226 168	4 971 324	1 501 760	16 922	47 716 174

Аналіз валової балансової вартості за стадіями знецінення на 30 вересня 2023 року показує, що більшість кредитів корпоративним клієнтам знаходиться на стадії 1 (32 189 755 тис. грн), що вказує на стабільний стан більшої частини кредитного портфеля. Однак значний обсяг кредитів знаходиться на стадії 2 (4 522 488 тис. грн) та стадії 3 (4 215 928 тис. грн), що свідчить про наявність підвищених ризиків і потребу в більш ретельному моніторингу цих позик.

Щодо фізичних осіб, кредити на стадії 1 переважають у всіх категоріях, зокрема в кредитах на кредитні картки та овердрафти (6 364 700 тис. грн) та споживчих кредитах (2 843 017 тис. грн). Однак варто зазначити, що значні обсяги також зосереджені на стадії 3 в споживчих кредитах (1 521 477 тис. грн) та кредитних картках (2 767 203 тис. грн), що вказує на високий рівень проблемних позик серед фізичних осіб.

Загалом, зменшення очікуваних кредитних збитків на загальну суму 10 016 749 тис. грн позитивно впливає на показники стабільності банку. Це свідчить про зниження ризиків по всіх категоріях кредитів, що може бути результатом покращення процесів оцінки ризиків та управління кредитним портфелем. Однак, наявність значних обсягів кредитів на стадії 2 і 3 вимагає подальших зусиль для поліпшення якості кредитного портфеля та зменшення ймовірності непогашених позик.

Аналіз змін очікуваних кредитних збитків за кредитами корпоративних клієнтів основний інструмент для оцінки фінансових ризиків банку. Зміни в оцінці кредитного ризику дозволяють банку не лише контролювати фінансові потоки, а й прогнозувати майбутні витрати на забезпечення покриття потенційних збитків. Таблиця 2.7 відображає ці зміни для АТ «ПУМБ» у 2023 році, розбиваючи їх по стадіях кредитування та деталізуючи перерахунки очікуваних кредитних збитків, а також вплив курсових різниць.

Таблиця 2.7

Аналіз змін очікуваних кредитних збитків за кредитами корпоративних клієнтів АТ «ПУМБ» на 2023 року [41]

Показник	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	РОСІ	Всього
Очікувані кредитні збитки на 1 січня 2023	410 945	673 139	5 762 592	18 745	6 865 421
Погашені або продані активи	85 529	49 985	100 841	-	236 355
Переведення у стадію 1	50 075	41 459	8 616	-	-

Продовження табл.2.7

Переведення у стадію 2	5 164	5 180	16	-	-
Переведення у стадію 3	325	2 475	2 800	-	-
Зміна величини очікуваного кредитного ризику	47 378	28 888	307 149	4 089	387 504
Курсові різниці	494	477	4 139	9	3 177
На 30 вересня 2023 року	513 674	554 790	2 965 040	14 675	4 048 179

За даними таблиці 2.7, на початок року загальний обсяг очікуваних кредитних збитків за корпоративними кредитами склав 6 865 421 тис. грн, з яких найбільшу частку становили кредити на стадії 3 (5 762 592 тис. грн). За рік спостерігалася зміна величини кредитного ризику в розмірі 387 504 тис. грн, що свідчить про деяке покращення фінансових умов у корпоративному сегменті. Зокрема, найбільша зміна відбулася на стадії 3, де величина зміни очікуваного кредитного збитку становила 307 149 тис. грн.

Переведення активів у різні стадії також головний момент у аналізі: переведення з більш ризикованих стадій (Стадія 2 та Стадія 3) на менш ризиковану стадію 1 свідчить про зменшення ризиків за деякими кредитами. За період було зафіксовано переведення активів між стадіями, зокрема на стадію 1 було переведено 50 075 тис. грн, що свідчить про позитивні зміни в умовах повернення кредитів.

Також, варто відзначити вплив курсових різниць, які на 30 вересня 2023 року склали 3 177 тис. грн, що є незначним порівняно з іншими змінами в кредитних збитках.

Загалом, аналіз показує, що впродовж 2023 року спостерігалася певна стабільність в управлінні кредитним ризиком, хоча обсяг очікуваних збитків залишався значним, особливо в контексті активів на стадії 3.

Отже, аналіз структури та динаміки кредитного портфеля банку ПУМБ показав позитивні тенденції в розвитку кредитної діяльності, зокрема зростання обсягів кредитування корпоративних клієнтів і зменшення очікуваних кредитних збитків. Однак, наявність значних обсягів кредитів на стадії 2 та 3 вказує на ризики, пов'язані з погіршенням якості кредитного портфеля, що потребує ретельного моніторингу.

Зменшення очікуваних збитків і переведення активів до менш ризикованих стадій є позитивними знаками для стабільності банку. Загалом, для підтримання фінансової стабільності і зменшення ризиків потрібно вдосконалювати стратегії управління кредитним портфелем і ризиками.

2.3. Виявлення проблем у здійсненні кредитних операцій

На основі проведеного аналізу кредитної діяльності ПУМБ, виявлено низку проблем, що стосуються здійснення кредитних операцій. Кредитування вважається складовою діяльності банку, і його ефективність безпосередньо впливає на фінансову стабільність установи.

Проблеми, що виникають у процесі надання кредитів, можуть призводити до зростання кредитних ризиків, зниження якості кредитного портфеля, а також впливати на здатність банку генерувати прибуток та забезпечувати свої зобов'язання перед клієнтами та акціонерами.

Зокрема, недостатня точність оцінки кредитоспроможності позичальників, неадекватні методи управління ризиками, а також проблеми з управлінням забезпеченням та моніторингом прострочених кредитів можуть мати серйозні наслідки для діяльності банку. У цьому пункті буде розглянуто основні проблеми, які виникають у здійсненні кредитних операцій, та їхній вплив на діяльність ПУМБ, а також запропоновано шляхи для їхнього вирішення.

Проблеми з якістю кредитного портфеля є одними з вагоміших факторів, які визначають фінансову стабільність і ефективність банківських установ. Вони можуть мати серйозний вплив на здатність банку генерувати прибуток,

забезпечувати ліквідність та підтримувати довіру клієнтів. Виявлення та аналіз цих проблем дозволяють банкам своєчасно реагувати на загрози, що виникають, і коригувати свою кредитну політику, методи оцінки кредитних ризиків та управління портфелем.

Таблиця 2.8 містить основні проблеми, з якими може зіткнутись АТ «ПУМБ» у здійсненні кредитних операцій, а також фактори, які сприяють виникненню цих труднощів.

Таблиця 2.8

Проблемами з якістю кредитного портфеля АТ «ПУМБ»

Категорія	Проблеми
Зростання частки проблемних кредитів	Збільшення відсотка кредитів, що не погашаються вчасно або перебувають у стані прострочення. Це негативно впливає на фінансову стабільність банку та його здатність генерувати прибуток.
Низька ефективність моніторингу кредитних ризиків	Відсутність регулярного та ефективного моніторингу змушує банк вчасно не виявляти проблеми з боржниками, що призводить до збільшення збитків.
Необґрунтоване оцінювання кредитоспроможності	Недостатня точність оцінки кредитоспроможності позичальників. Відсутність ефективних та сучасних методів оцінки фінансового стану позичальників може призвести до надання кредитів неплатоспроможним клієнтам.
Неадекватні методи аналізу кредитного ризику	Банк може не враховувати змінні фактори економічної ситуації, що впливають на спроможність позичальників виконувати свої зобов'язання.
Недосконала кредитна політика	Відсутність чітких критеріїв для класифікації кредитів за ризиком. Це може призвести до недостатньо обґрунтованих рішень про надання кредитів та до виникнення ризиків для банку.
Неоптимальна структура кредитних продуктів	Банк може мати в своєму портфелі багато кредитів, які не відповідають сучасним вимогам ринку, що може знижувати його конкурентоспроможність і приводити до проблем з відшкодуванням.
Низька ефективність управління проблемними кредитами	Може бути недостатньо чіткої стратегії для врегулювання проблем з простроченими кредитами, що спричиняє збільшення неповернутих сум та зниження ліквідності банку.
Недосконале використання інформаційних систем	Відсутність інтегрованих систем для аналізу та управління кредитними операціями може ускладнити ефективне управління портфелем, що може призвести до виникнення додаткових фінансових ризиків.
Неоптимальна структура кредитних продуктів	Банк може мати в своєму портфелі багато кредитів, які не відповідають сучасним вимогам ринку, що може знижувати його конкурентоспроможність і приводити до проблем з відшкодуванням.

Продовження табл.2.8

Низька ефективність управління проблемними кредитами	Може бути недостатньо чіткої стратегії для врегулювання проблем з простроченими кредитами, що спричиняє збільшення неповернутих сум та зниження ліквідності банку.
Недосконале використання інформаційних систем	Відсутність інтегрованих систем для аналізу та управління кредитними операціями може ускладнити ефективне управління портфелем, що може призвести до виникнення додаткових фінансових ризиків.
Невідповідність забезпечення кредитів їхній вартості	Відсутність належного контролю за адекватністю застави або порука може збільшити рівень кредитних ризиків.
Високий рівень шахрайських схем	Банк може стикатися з проблемами, пов'язаними з шахрайськими позиками, коли позичальники надають неправдиву інформацію або використовують фальшиві документи, щоб отримати кредит.
Неефективність процедур перевірки позичальників	Відсутність належних механізмів перевірки позичальників і їхнього бізнесу може призвести до надання кредитів ненадійним клієнтам.
Низька диверсифікація кредитного портфеля	Оскільки велика частина портфеля сконцентрована на певних секторах економіки чи групах позичальників, банк може зіткнутися з великими втратами при негативних змінах на ринку цих секторів.
Відсутність чіткої стратегії реструктуризації боргів	Банк може мати обмежені можливості для коригування умов кредиту для позичальників, що стикаються з фінансовими труднощами, що може призвести до втрати фінансових ресурсів.

Як видно з таблиці, основними проблемами є зростання частки проблемних кредитів, що безпосередньо впливає на фінансову стабільність банку. Високий рівень прострочених кредитів призводить до збільшення збитків та зниження рівня ліквідності. Низька ефективність моніторингу кредитних ризиків, недостатнє оцінювання кредитоспроможності та використання неадекватних методів аналізу можуть призвести до надання кредитів неплатоспроможним позичальникам, що лише посилює фінансові ризики.

Не менш актуальними є проблеми, пов'язані з кредитною політикою, що включають відсутність чітких критеріїв класифікації кредитів за ризиком і неоптимальну структуру кредитних продуктів. Вони можуть знижувати конкурентоспроможність банку та ускладнювати процес відшкодування заборгованості.

Управління проблемними кредитами залишається одним із найбільш актуальних викликів, оскільки відсутність чіткої стратегії може призвести до

значних фінансових втрат і зниження ліквідності банку. З точки зору використання інформаційних технологій, банки мають потребу в інтегрованих системах для ефективного управління кредитними операціями, що дозволить зменшити ризики та покращити процес моніторингу.

Іншими факторами є невідповідність забезпечення кредитів їхній вартості та недостатній контроль за зміною вартості застави. Це збільшує рівень ризиків у разі непогашення кредиту. Водночас, високий рівень шахрайських схем та неефективні процедури перевірки позичальників створюють додаткові труднощі для банку при наданні кредитів ненадійним клієнтам.

Недостатня диверсифікація кредитного портфеля і відсутність чіткої стратегії реструктуризації боргів можуть серйозно вплинути на фінансові результати банку.

Таким чином, проведений аналіз кредитної діяльності ПУМБ виявив низку серйозних проблем, що безпосередньо впливають на якість кредитного портфеля та фінансову стабільність банку. Основними проблемами є зростання частки проблемних кредитів, недостатня ефективність моніторингу кредитних ризиків, неадекватні методи оцінки кредитоспроможності та відсутність чіткої стратегії управління проблемними кредитами. Вищезгадані труднощі значно знижують здатність банку генерувати прибуток та забезпечувати ліквідність, що підвищує фінансові ризики. У результаті цього ПУМБ потребує вдосконалення своєї кредитної політики, методів оцінки ризиків та моніторингу для покращення ефективності кредитних операцій і зміцнення фінансової стабільності.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

3.1. Напрями вдосконалення управління кредитними операціями

Оцінюючи проблеми та шляхи вдосконалення кредитної діяльності АТ «ПУМБ», слід зазначити, що поточна організація кредитного процесу супроводжується численними недоліками та невирішеними питаннями, що не завжди відповідає сучасним стандартам і не враховує кризових впливів, що зумовлює необхідність суттєвих покращень.

Управління кредитними операціями є складовою функціонування фінансових установ, оскільки воно впливає на стабільність і прибутковість. У випадку АТ «ПУМБ» це також є справедливим. Кредитні операції виступає основним джерелом доходу для банку, але водночас включає значні ризики. Адже вдосконалення процесів управління кредитним портфелем є постійним завданням для банківських установ [46].

Для зниження кредитних ризиків в нашій країні активно використовується лімітування. Цей механізм передбачає встановлення обмежень за різними критеріями, такими як види кредитів, категорії позичальників та географічні регіони. Такий підхід дозволяє уникнути надмірної концентрації ризику та оптимізувати повноваження співробітників банку [46].

Диверсифікація кредитного портфеля є не менш вагомим інструментом. Вона полягає у розподілі кредитів серед різноманітних груп позичальників. Однак, для досягнення максимальної ефективності диверсифікації необхідно використовувати її в комплексі з іншими методами управління ризиками.

Існуючі методи оцінки кредитного ризику потребують вдосконалення, зокрема у сфері прогнозування фінансового стану позичальників та формування резервів. Для більш точного оцінювання ризиків необхідно враховувати як індивідуальні характеристики позичальників, так і загальні тенденції на ринку.

Крім того, для підвищення ефективності управління кредитним портфелем необхідно оптимізувати організаційну структуру банку. Це передбачає чітке розмежування функцій між підрозділами, відповідальними за аналіз ризиків, управління портфелем та технології кредитування [47].

У сучасних наукових дослідженнях, присвячених управлінню кредитними операціями, виділяють низку напрямів, які сприяють підвищенню ефективності та безпеки управління кредитними портфелями банків.

Одним із головних напрямів є впровадження сучасних технологій. Використання інструментів штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє значно поліпшити аналіз кредитних даних, прогнозування ризиків і прийняття управлінських рішень. Така технологічна інтеграція сприяє автоматизації процесів, мінімізації впливу людського фактора, підвищенню продуктивності та зменшенню ймовірності помилок.

Наступний фактор – удосконалення регуляторної бази. Розробка та впровадження нових стандартів і нормативів забезпечують вищий рівень прозорості та безпеки у сфері кредитування. Зокрема, це включає формування чітких правил для оцінки кредитоспроможності, управління ризиками та створення резервів, що дозволяє підвищити довіру клієнтів і зменшити ризики для банків.

Оптимізація внутрішніх бізнес-процесів є ще одним кроком. Це передбачає реінжиніринг процедур, впровадження інноваційних управлінських методів і вдосконалення систем внутрішнього контролю. Основна мета таких змін – зниження операційних витрат і підвищення загальної ефективності діяльності фінансових установ.

Окрему увагу приділяють підвищенню кваліфікації персоналу. Регулярне навчання, професійна підготовка та розвиток співробітників забезпечують краще розуміння сучасних тенденцій і технологій у сфері управління кредитними операціями. Це сприяє адаптації банків до змін ринкового середовища.

Також, компонентом управління кредитними операціями є використання експертних оцінок. Залучення досвідчених фахівців для аналізу

кредитоспроможності клієнтів і управління ризиками дозволяє мінімізувати невизначеність і підвищити якість управлінських рішень.

Загалом, інтеграція сучасних технологій, вдосконалення регуляторного середовища, оптимізація внутрішніх процесів, розвиток персоналу та використання експертних знань формують основу стратегії ефективного управління кредитними операціями, яка спрямована на забезпечення стабільності та розвитку банківських установ в умовах постійних змін ринкового середовища.

Ефективне управління кредитними операціями є основною складовою успішної діяльності банку. Однак, аналіз кредитних операцій ПУМБ виявив низку проблем, серед яких:

- зростання обсягу проблемних кредитів;
- недоліки у процесах оцінки кредитного ризику;
- недостатня ефективність управління кредитним портфелем;
- недосконалість кредитної політики;
- низька результативність роботи з повернення боргів.

Зростання обсягу проблемних кредитів, збільшення частки NPL (non-performing loans) вказує на недостатню якість кредитного портфеля та неефективну роботу з боржниками. Це також може бути результатом недоліків у процесах оцінки кредитного ризику, зокрема використання застарілих методик або моделей, які не враховують сучасні макроекономічні ризики чи індивідуальні характеристики клієнтів.

Додатково, на недостатню ефективність управління кредитним портфелем впливає нерівномірність його структури, значна концентрація у ризикових секторах та низький рівень диверсифікації.

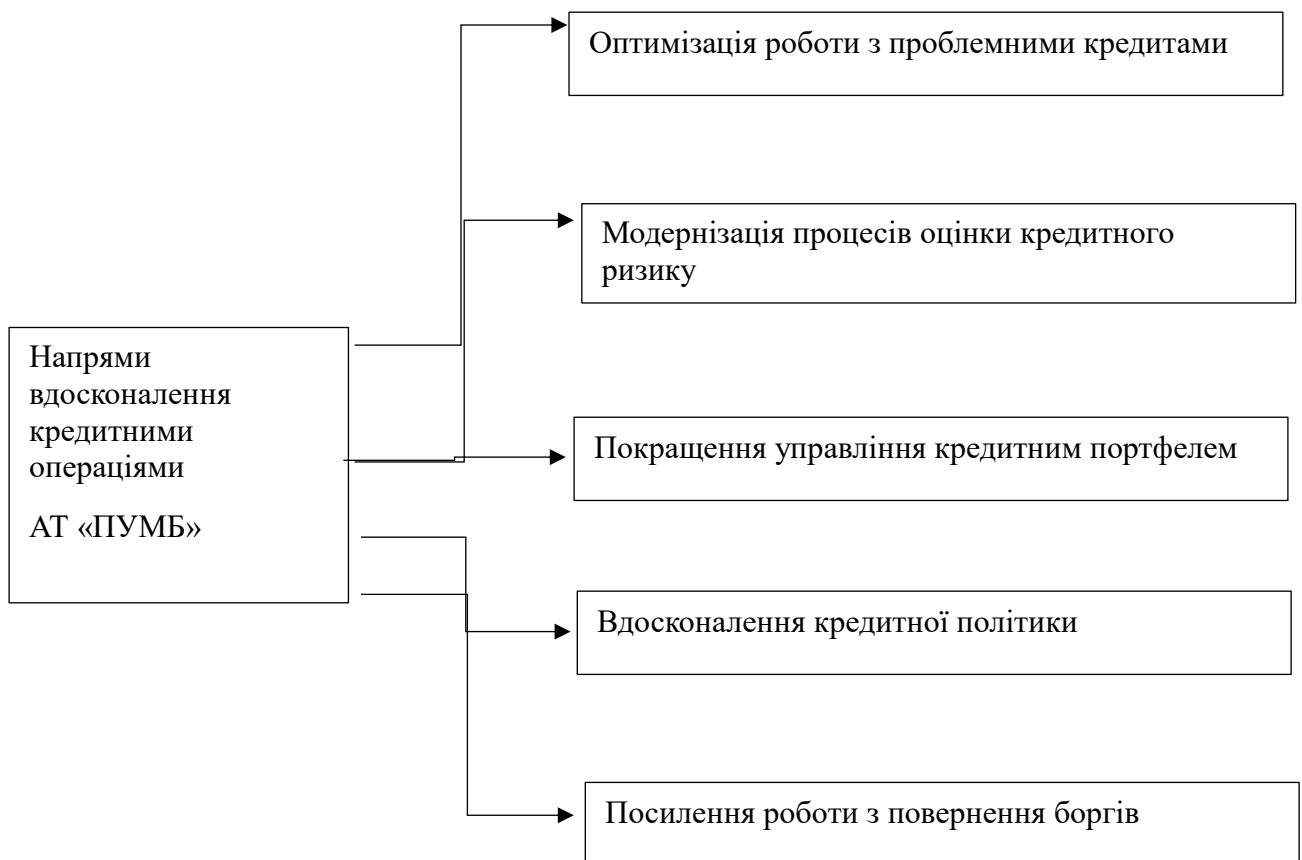
Ситуація ускладнюється недосконалістю кредитної політики, яка часто характеризується відсутністю чітких стратегічних орієнтирів щодо умов кредитування, критеріїв відбору клієнтів та обмеженим контролем за її реалізацією на всіх рівнях.

Низька результативність роботи з повернення боргів також посилює проблему через недостатній рівень автоматизації та відсутність інтегрованих

систем для управління процесами стягнення заборгованості. Усе це впливає на фінансові результати банку та його конкурентоспроможність.

На основі виявлених проблем запропоновано напрями вдосконалення управління кредитними операціями, спрямовані на зменшення ризиків, підвищення якості кредитного портфеля та оптимізацію процесів кредитування.

Пропозиції щодо вдосконалення управління кредитними операціями в ПУМБ охоплюють кілька напрямів, які спрямовані на зменшення ризиків, підвищення якості кредитного портфеля та оптимізацію процесів кредитування (рис.3.1).

Рис.3.1–Основні напрями удосконалення кредитних операції АТ «ПУМБ» [46]

Першим напрямом є оптимізація роботи з проблемними кредитами. Для цього рекомендується впровадити сучасні технології управління заборгованістю, такі як системи collection management systems, що дозволяють автоматизувати

процеси стягнення боргів, підвищити оперативність і ефективність роботи. Необхідним є також формування спеціалізованих команд, що займатимуться реструктуризацією кредитів. Це дасть змогу застосовувати персоналізований підхід до кожного клієнта, забезпечуючи гнучкі умови для погашення заборгованості та підвищення рівня її повернення.

Другим кроком є модернізація процесів оцінки кредитного ризику. Це передбачає використання передових скорингових моделей, заснованих на великих даних (big data) та технологіях штучного інтелекту. Такі моделі забезпечують точніший прогноз платоспроможності клієнтів і зменшують ймовірність видачі проблемних кредитів. Крім того, необхідно проводити регулярне стрес-тестування кредитного портфеля, що дозволить банку оцінювати його стійкість до можливих негативних змін у макроекономічному середовищі.

Покращення управління кредитним портфелем є ще одним основним напрямом. Для цього пропонується диверсифікувати портфель за галузями, типами клієнтів і регіонами, що зменшить концентрацію ризиків і підвищить стабільність доходів банку. Необхідно також встановлювати ліміти на видачу кредитів у ризикових секторах економіки, що сприятиме збалансованому розподілу ресурсів і зменшенню втрат від проблемних кредитів.

Вдосконалення кредитної політики має включати розробку чітких процедур відбору клієнтів із врахуванням їхньої кредитоспроможності, а також адаптацію політики до змін ринку. Актуальним є підвищення прозорості умов кредитування, що зміцнить довіру клієнтів до банку. Крім того, доцільно запровадити механізми регулярного моніторингу ефективності реалізації кредитної політики, щоб вчасно виявляти недоліки та усувати їх.

Посилення роботи з повернення боргів передбачає використання автоматизованих платформ для моніторингу заборгованості та ефективної комунікації з боржниками. Це дозволить зменшити витрати на адміністрування боргів і прискорити процес їх стягнення. Крім того, необхідно розширити співпрацю з колекторськими компаніями, водночас забезпечивши дотримання етичних норм у взаємодії з клієнтами.

Запропоновані напрями вдосконалення управління кредитними операціями в ПУМБ спрямовані на вирішення основних проблем у сфері кредитування, таких як зростання частки проблемних кредитів, недоліки в оцінці ризиків та управлінні портфелем. У таблиці 3.1 наведені основні очікувані результати, які будуть досягнуті завдяки реалізації запропонованих заходів. Ці результати підкреслюють необхідність комплексного підходу до управління кредитними операціями для підвищення ефективності банку.

Таблиця 3.1

Очікувані результати від впровадження запропонованих заходів

Очікувані результати	Пояснення
Зменшення частки проблемних кредитів	Оптимізація роботи з боржниками та впровадження сучасних технологій управління заборгованістю.
Покращення якості кредитного портфеля	Підвищення рівня диверсифікації, зменшення концентрації ризиків та впровадження більш надійних критеріїв відбору клієнтів.
Зниження кредитного ризику	Використання скорингових моделей на основі big data і регулярне стрес-тестування портфеля.
Підвищення фінансової стійкості банку	Забезпечення стабільного рівня доходів за рахунок ефективного управління портфелем і політикою.
Посилення конкурентоспроможності ПУМБ на ринку	Збільшення довіри клієнтів через прозорі умови кредитування та підвищення ефективності роботи банку.

Аналізуючи запропоновані заходи з вдосконалення управління кредитними операціями в ПУМБ підтверджується їхню значущість для вирішення основних проблем у сфері кредитування. Однією з головних переваг реалізації запропонованих ініціатив є зменшення частки проблемних кредитів, що забезпечить скорочення витрат, пов'язаних із невиконанням зобов'язань клієнтами, і водночас знизить рівень резервування на покриття збитків. Це дозволить вивільнити додаткові фінансові ресурси, які можуть бути спрямовані на розширення кредитної діяльності або інші інвестиційні проєкти банку.

Покращення якості кредитного портфеля завдяки підвищенню рівня диверсифікації та введенню більш суворих критеріїв відбору клієнтів сприятиме зниженню загального рівня ризику. Ефективніше управління портфелем дозволить банку уникати надмірної залежності від ризикових секторів економіки, що забезпечить стабільність доходів навіть у складних ринкових умовах.

Модернізація процесів оцінки кредитного ризику із застосуванням сучасних технологій, таких як big data та штучний інтелект, створить можливості для точнішого аналізу платоспроможності клієнтів. Це дозволить банку ефективніше прогнозувати ризики і приймати обґрунтовані рішення, зменшуючи ймовірність видачі проблемних кредитів у майбутньому.

Запровадження прозорих умов кредитування та вдосконалення кредитної політики сприятиме зростанню довіри клієнтів до банку. Це особливо потрібно в умовах жорсткої конкуренції на банківському ринку. Прозорість і гнучкість у роботі з клієнтами дозволять ПУМБ закріпити репутацію надійного фінансового партнера, що приваблює нових клієнтів і зміцнює лояльність існуючих.

Посилення роботи з повернення боргів за допомогою автоматизованих платформ і співпраці з колекторськими компаніями з дотриманням етичних норм сприятиме прискоренню процесу погашення заборгованостей. Це забезпечить не лише поліпшення фінансових показників, але й зниження адміністративних витрат, пов'язаних із стягненням боргів.

Впровадження запропонованих заходів не лише сприятиме підвищенню ефективності управління кредитними операціями, але й створить умови для довгострокового розвитку банку. Забезпечення фінансової стійкості, зменшення ризиків та зростання конкурентоспроможності зміцнять позиції ПУМБ на банківському ринку, що дозволить банку більш упевнено реагувати на виклики сучасного фінансового середовища.

Для ефективного впровадження та контролю запропонованих заходів з вдосконалення управління кредитними операціями в ПУМБ необхідним є систематичний моніторинг їх виконання. Таблиця 3.2 містить основні етапи моніторингу цих заходів, а також критерії оцінки їх ефективності, частоту

проведення моніторингу та відповідальних осіб. Регулярний і ретельний контроль дозволить своєчасно коригувати стратегії, оцінювати досягнуті результати та забезпечити стабільність процесів кредитування банку.

Таблиця 3.2

Етапи моніторингу запропонованих заходів

Етап моніторингу	Заходи, що моніторяться	Показники ефективності	Частота моніторингу	Відповідальні особи
1. Ініціація заходів	Запровадження сучасних технологій для управління заборгованістю, формування команд для реструктуризації	Кількість впроваджених технологій, сформованих команд	Щоквартально	Відділ кредитування
2. Оцінка кредитного ризику	Використання скорингових моделей, стрес-тестування портфеля	Точність прогнозів, рівень проблемних кредитів	Щомісяця	Відділ ризик-менеджменту
3. Диверсифікація кредитного портфеля	Диверсифікація за галузями, регіонами, типами клієнтів	Структура портфеля за галузями і регіонами, зменшення концентрації ризиків	Щоквартально	Відділ управління портфелем
4. Оцінка ефективності кредитної політики	Вдосконалення процедур відбору клієнтів, прозорість умов кредитування	Задоволеність клієнтів, рівень одержаних нових заявок	Щомісяця	Відділ кредитної політики
5. Робота з повернення боргів	Використання автоматизованих платформ, співпраця з колекторськими компаніями	Час повернення боргів, відсоток погашених боргів, витрати на повернення	Щоквартально	Відділ стягнення боргів
6. Загальна оцінка ефективності	Аналіз впливу всіх заходів на фінансові результати та конкурентоспроможність	Зростання фінансових показників, поліпшення конкурентоспроможності	Щоквартально	Виконавчий директор

Запровадження системи моніторингу запропонованих заходів з вдосконалення управління кредитними операціями є головною умовою для досягнення стратегічних цілей банку. Визначення чітких етапів моніторингу, конкретних показників ефективності, а також встановлення відповідальних осіб на кожному етапі дозволяє не тільки забезпечити контроль за виконанням заходів, а й оперативно реагувати на можливі відхилення від запланованих результатів.

Моніторинг кожного етапу дозволить точно оцінити досягнуті результати, виявити слабкі місця в реалізації заходів та своєчасно вжити коригувальних дій. Так, регулярне оцінювання ефективності нових технологій у роботі з проблемними кредитами або моніторинг диверсифікації кредитного портфеля допоможуть банку не лише зменшити ризики, але й значно підвищити якість обслуговування клієнтів, оптимізувати внутрішні процеси та знизити ймовірність виникнення нових проблемних кредитів.

Також не менш вагомим чинником є відстеження ефективності кредитної політики, що дозволить банку адаптуватися до змінюваного ринкового середовища та вимог клієнтів. Впровадження чіткої процедури відбору клієнтів і прозорих умов кредитування підвищить довіру до ПУМБ, що в свою чергу сприятиме залученню нових клієнтів і збільшенню обсягів кредитування.

Підвищення ефективності роботи з повернення боргів за допомогою автоматизованих систем і співпраці з колекторськими компаніями дозволить не лише зменшити кількість прострочених кредитів, але й значно оптимізувати витрати на стягнення заборгованості, що позитивно вплине на фінансові результати банку.

Ретельний моніторинг кожного етапу реалізації заходів сприятиме покращенню загальної ефективності кредитних операцій, підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності ПУМБ. Своєчасне коригування та адаптація стратегій на основі отриманих результатів дозволить банку зберігати високі показники на ринку, зменшувати ризики та підтримувати стабільний розвиток навіть у складних економічних умовах.

Отже, оцінка проблем і напрямів вдосконалення управління кредитними операціями в АТ «ПУМБ» показує необхідність комплексного підходу до покращення кредитної діяльності банку. Суттєві недоліки в організації кредитного процесу, недостатня ефективність управління кредитним портфелем та зростання проблемних кредитів вимагають оперативних змін.

Впровадження сучасних технологій, удосконалення регуляторної бази, оптимізація внутрішніх процесів, а також підвищення кваліфікації персоналу

мають стати основними напрямками для підвищення ефективності та зниження ризиків, що забезпечить стабільність і конкурентоспроможність банку на ринку.

3.2. Використання зарубіжного досвіду у розвитку кредитних операцій

У контексті глобалізації фінансових ринків та посилення конкуренції на банківському ринку потрібно активно впроваджувати міжнародні кращі практики в сфері кредитування, що дозволяє банкам підвищити ефективність своїх операцій та забезпечити кращу оцінку кредитних ризиків. Кредитні інструменти та технології, що використовуються за кордоном, можуть значно покращити процес прийняття рішень щодо надання кредитів. Впровадження інноваційних підходів дозволяє знизити ймовірність помилкових рішень і скоротити час на обробку заявок.

Управління ризиками є невід'ємною частиною ефективної операційної діяльності будь-якої банківської установи. У сучасному фінансовому середовищі, яке характеризується високою динамічністю та невизначеністю, треба забезпечити стабільність не тільки через традиційне управління фінансовими потоками, але й через впровадження комплексних стратегій, спрямованих на зменшення ризиків, що можуть вплинути на бізнес.

Інструменти ризик-менеджменту, зокрема такі як страхування ризиків, хеджування, аналіз сценаріїв та моніторинг, є основними елементами, які дозволяють банкам ефективно управляти не лише фінансовими, а й операційними ризиками. Вони допомагають своєчасно виявляти потенційні загрози та розробляти стратегії, спрямовані на їхнє мінімізування, що в свою чергу забезпечує безперервність операційної діяльності та зниження ймовірності виникнення непередбачених ситуацій [47].

У цьому контексті необхідно проаналізувати, як ці інструменти впливають на операційну діяльність банків, зокрема на ефективність управлінських процесів, збереження стабільності та покращення фінансових результатів.

Страхування ризиків - Це політики страхування, які дозволяють знизити фінансові втрати від непередбачених подій, таких як природні катастрофи, аварії

або інші форс-мажорні ситуації. Страхування допомагає підприємствам і фінансовим установам захистити свої активи та доходи від великих втрат. Цей інструмент активно використовується в США та Європейських країнах, де розвинена страхова індустрія і висока обізнаність про необхідність такого захисту [48].

Хеджування (Hedging) - Це стратегія для зменшення фінансових ризиків, що включають використання деривативів, таких як ф'ючерсні контракти, опціони та свопи. Хеджування дозволяє організаціям мінімізувати потенційні збитки від коливань валютних курсів, цін на товари чи відсоткових ставок. Цей інструмент поширений у Великобританії та США, де фінансові ринки мають високу ліквідність і доступ до різноманітних деривативних інструментів.

Аналіз сценаріїв (Scenario Analysis) - процес оцінки можливих майбутніх сценаріїв розвитку подій для прийняття обґрунтованих рішень у умовах невизначеності. Аналіз сценаріїв дозволяє організаціям передбачати різні варіанти розвитку подій та готуватися до них. Застосовується в Японії та Німеччині, де високий рівень невизначеності в бізнес-середовищі і необхідність адаптуватися до глобальних змін.

Моніторинг ризиків (Risk Monitoring) - постійне відстеження та аналіз потенційних ризиків на основі змін у зовнішньому середовищі, що дозволяє оперативно реагувати на нові загрози. Моніторинг необхідний для забезпечення стабільності фінансових установ і компаній. Цей підхід широко використовується в США та Європейському Союзі, де ринки є динамічними і потребують постійної оцінки ризиків [48].

Стратегія диверсифікації - підхід до розподілу активів або інвестицій між різними категоріями для зниження ризику збитків. Диверсифікація дозволяє зменшити залежність від одного активу чи сектору економіки, знижуючи ризики. Цей інструмент активно застосовують у США та Європейських країнах, де інвестори часто шукають способи знизити ризики через різні форми диверсифікації портфелів.

Стратегічний аудит ризиків - процес періодичної перевірки всіх бізнес-процесів і ризиків, що допомагає виявити можливі загрози і оцінити їхній вплив на організацію. Стратегічний аудит дозволяє вчасно реагувати на зміни в зовнішньому середовищі. Цей інструмент використовується у Великобританії та Австралії для забезпечення високого рівня контролю та перевірки внутрішніх ризиків [47].

Управління ризиками за допомогою технологій (Tech Risk Management) - використання технологій для управління кіберризиками та іншими технологічними загрозами, які можуть виникнути через використання цифрових платформ та нових технологій. Враховуючи зростання кіберзагроз, цей інструмент слугує для забезпечення безпеки даних та систем. США та Сингапур є лідерами в застосуванні таких підходів через високий рівень розвитку технологій.

Оцінка ризиків на основі даних (Data Risk Assessment) - використання великих даних та аналітики для оцінки потенційних ризиків та прийняття рішень, що базуються на фактах і прогнозах. Оцінка ризиків на основі даних дозволяє зробити більш точні передбачення та ефективно реагувати на зміни. Канада та Ізраїль активно застосовують цей інструмент через високий рівень технологічної інфраструктури та доступ до великих обсягів даних.

Оцінка кредитних ризиків - використання кредитного скорингу та інших інструментів для мінімізації кредитних ризиків. Оцінка кредитних ризиків є основним інструментом для банків та фінансових установ, що займаються видачею кредитів. США та Європейський Союз активно застосовують ці інструменти, оскільки вони мають розвинені системи кредитних скорингів, які дозволяють оцінити платоспроможність позичальників.

Корпоративне управління (Corporate Governance) - впровадження чітких принципів управління для забезпечення належного контролю та зниження ризиків. Добре налагоджене корпоративне управління дозволяє знижувати управлінські ризики та підвищувати ефективність роботи компанії. Японія та Німеччина відомі своїми високими стандартами корпоративного управління, що сприяє стабільності та надійності компаній.

Запровадження інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання, цифрові платформи та новітні моделі кредитного аналізу, допомагає покращити якість обслуговування, забезпечити персоналізацію пропозицій та підтримку малого бізнесу. Враховуючи досвід передових країн у цій сфері, можна виділити кілька напрямків, що дозволяють банкам адаптувати свої стратегії для підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Нижче представлено таблицю з основними напрямками використання зарубіжного досвіду у розвитку кредитних операцій та країн, де ці практики успішно застосовуються.

Таблиця 3.2

Використання зарубіжного досвіду у розвитку кредитних операцій

Напрямок застосування	Опис	Країни використання
Кредитний скоринг та аналітика	Застосування передових моделей кредитного скорингу та аналітики, включаючи штучний інтелект та машинне навчання, для точнішої оцінки кредитоспроможності клієнтів.	США, Велика Британія, Німеччина, Франція
Цифрові платформи та онлайн-кредитування	Впровадження цифрових платформ, таких як мобільні додатки для подачі заявок на кредити та використання електронних підписів для автоматизації процесів.	США, Великобританія, Естонія, Індія
Сегментування клієнтів та персоналізовані пропозиції	Використання методик сегментування клієнтів для надання персоналізованих кредитних пропозицій на основі потреб і поведінки клієнтів.	США, Норвегія, Австралія
Мікрофінансування та кредитування малого бізнесу	Впровадження моделей мікрофінансування для підтримки малого та середнього бізнесу, особливо в країнах, де доступ до традиційного кредитування обмежений.	Індія, Кенія, Мексика, Бангладеш
Інноваційні кредитні продукти	Розробка інноваційних кредитних продуктів, таких як «зелені» кредити та кредити на енергозберігаючі проекти, що відповідають потребам сучасних клієнтів.	Норвегія, Німеччина, Канада, Швеція

Аналізуючи зарубіжний досвід, можна виділити кілька моментів, які можуть бути впроваджені банком ПУМБ для покращення його кредитних операцій і підвищення конкурентоспроможності на фінансовому ринку.

По-перше, використання передових моделей кредитного скорингу, таких як машинне навчання та штучний інтелект, дозволить значно підвищити точність оцінки кредитоспроможності клієнтів. Вже зараз ці технології активно застосовуються у провідних банках США, Великої Британії, Німеччини та Франції. Впровадження таких моделей в ПУМБ дозволить знизити ризики неповернення кредитів, а також оптимізувати процес прийняття рішень щодо надання позик. Це зможе забезпечити більш точне визначення кредитоспроможності кожного клієнта та підвищити ефективність роботи кредитних відділів банку.

По-друге, цифрові платформи та онлайн-кредитування, що активно використовуються в США, Великобританії, Естонії та Індії, є кроком у напрямку автоматизації процесів і зручності для клієнтів. Запровадження мобільних додатків для подачі заявок на кредити та електронних підписів дозволить значно знизити час обробки заявок, що підвищить рівень задоволення клієнтів і залучення нових користувачів. Цей підхід дозволяє клієнтам отримати доступ до кредитів швидше і без додаткових відвідувань відділень банку, що є значною конкурентною перевагою.

Застосування методик сегментування клієнтів і персоналізованих пропозицій, як це роблять банки США, Норвегії та Австралії, дозволить ПУМБ ефективно адресувати потреби різних категорій клієнтів. Наприклад, розробка індивідуальних кредитних продуктів для різних сегментів (молодь, підприємці, пенсіонери тощо) дозволить збільшити задоволеність клієнтів і підвищити лояльність. Персоналізація кредитних пропозицій на основі поведінкових моделей також може сприяти зменшенню ризиків, оскільки кожен клієнт отримуватиме оптимальні умови.

Мікрофінансування та підтримка малого бізнесу, як це здійснюється в Індії, Кенії, Мексиці та Бангладеш, може стати головним інструментом для ПУМБ, щоб підтримати малий та середній бізнес в Україні. Враховуючи труднощі, з якими

стикаються підприємці при отриманні традиційних кредитів, банку слід запровадити доступніші форми фінансування для цієї категорії клієнтів. Це дозволить не лише підтримати економіку на місцевому рівні, а й зміцнити позиції ПУМБ як надійного партнера для малого бізнесу.

Також, інноваційні кредитні продукти, такі як «зелені» кредити або кредити на енергозберігаючі проекти, які активно впроваджуються в Норвегії, Німеччині, Канаді та Швеції, є перспективною нішою для розвитку ПУМБ. Сучасні клієнти дедалі більше звертають увагу на екологічність та сталий розвиток, тому розробка таких продуктів відповідатиме вимогам ринку та дозволить банку залучити нову категорію клієнтів, зацікавлених у підтримці екологічних ініціатив.

Таким чином, управління кредитними операціями - складова ефективної діяльності банківських установ, особливо в умовах глобалізації та посилення конкуренції. Впровадження сучасних інструментів ризик-менеджменту, таких як страхування, хеджування, аналіз сценаріїв і моніторинг ризиків, дозволяє знижувати фінансові та операційні ризики, забезпечуючи стабільність і ефективність банківських операцій. Крім того, інноваційні технології, включаючи цифрові платформи та сучасні методи оцінки кредитних ризиків, сприяють автоматизації та персоналізації кредитних процесів, що покращує обслуговування клієнтів та збільшує конкурентоспроможність банків.

3.3. Оцінка ефективності запропонованих заходів

Очікується, що після впровадження запропонованих змін у кредитну політику банку та управління ризиками, ПУМБ зазнає суттєвих покращень у фінансових показниках. Завдяки покращенню оцінки кредитоспроможності клієнтів, перегляду умов кредитування та зменшенню кредитних ризиків, ми передбачаємо зниження частки проблемних кредитів з 10% до 6% від загальної суми кредитного портфеля. Це дасть змогу знизити резерви на покриття можливих збитків і підвищити фінансову стабільність банку.

Очікується також, що зміни в управлінні активами та зобов'язаннями банку призведуть до підвищення коефіцієнта платоспроможності з 12% до 15%, що дозволить банку краще покривати свої зобов'язання та знизити фінансові ризики. Завдяки автоматизації процесів і впровадженню більш точних інструментів оцінки ризиків, ми очікуємо збільшення прибутковості кредитних операцій на 1.5% до 6.5%, що позитивно вплине на загальні фінансові результати банку.

Для покращення механізмів управління кредитними ризиками необхідно впровадити ряд заходів, спрямованих на зменшення ризиків і підвищення точності в оцінці кредитоспроможності. Одним з головних кроків є зменшення часу на ухвалення кредитних рішень. Використання автоматизованих систем для оцінки кредитоспроможності клієнтів дозволить скоротити час на ухвалення рішень з 3 до 1,5 дня, що дасть змогу оперативно реагувати на запити клієнтів і знизити ризик втрати вигідних угод, що дозволить банкам забезпечити не тільки швидке обслуговування клієнтів, але й знизити ймовірність помилок, що можуть виникнути через людський фактор або затримки в процесах.

Окрім того, основним елементом є збільшення точності оцінки кредитоспроможності, що досягається через впровадження нових методів аналізу даних і використання сучасних алгоритмів для оцінки платоспроможності, що підвищить точність оцінки на 25%, що в свою чергу зменшить ймовірність дефолту за кредитами. Завдяки такому підходу можна більш ефективно прогнозувати поведінку позичальників, обираючи найбільш надійних і здатних виконати свої зобов'язання.

Для покращення роботи з проблемними кредитами необхідно оновити механізми контролю за виконанням боргових зобов'язань, що зможе підвищити ефективність управління проблемними позиками, що може призвести до збільшення кількості успішно врегульованих проблемних кредитів на 20%.

Залучення сучасних технологій для моніторингу виконання зобов'язань дозволить не тільки зменшити ризики, але й покращити загальну фінансову стабільність банку, оптимізуючи роботу з проблемними активами та забезпечуючи більше успішних рішень для врегулювання заборгованості.

Загалом, передбачається, що впровадження запропонованих заходів дозволить банку ПУМБ досягти значного поліпшення фінансових результатів, зменшення ризиків, підвищення задоволення клієнтів, а також покращення внутрішнього контролю та відповідності регуляціям. Однак потрібно продовжити роботу над удосконаленням технологій і процедур, що дозволить досягти стабільних і стійких результатів у довгостроковій перспективі.

Успіх реалізації запропонованих заходів для покращення кредитної діяльності банку ПУМБ значною мірою залежить від різноманітних факторів, як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Внутрішні фактори включають організаційні зміни в структурі банку, адаптацію до нових технологій та процесів, рівень кваліфікації персоналу, а також ефективність внутрішнього контролю. Зовнішні фактори, в свою чергу, охоплюють зміни в економічному середовищі, законодавчі ініціативи, конкуренцію на фінансовому ринку, а також технологічні інновації.

Оцінка впливу цих факторів на ефективність запропонованих заходів дозволяє не тільки визначити можливі ризики та перешкоди, а й забезпечити ефективне планування стратегій для досягнення позитивних результатів. Таблиця 3.3 відображає основні внутрішні та зовнішні чинники, які можуть мати вплив на реалізацію заходів, а також ступінь цього впливу на кінцевий результат. Це допоможе виявити критичні точки та передбачити можливі корективи у разі зміни умов.

Таблиця 3.3

Оцінка впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на ефективність заходів для АТ «ПУМБ»

Фактор	Тип фактора	Опис впливу	Показники ефективності
Зміни в економічному середовищі	Зовнішній	Вплив макроекономічних змін (рівень інфляції, валютні коливання, зміни в економічній політиці) на платоспроможність клієнтів	Зміни в кількості проблемних кредитів, змінення ставки за кредитами
Зміни в законодавстві	Зовнішній	Нові нормативно-правові акти, зміни в податковому та фінансовому законодавстві	Відповідність новим стандартам, зниження штрафних санкцій

Продовження табл. 3.3

Технологічні інновації	Внутрішній	Впровадження нових технологій для покращення процесів кредитування та стягнення боргів	Впроваджені нові технології, зменшення часу на обробку заявок
Репутація банку	Зовнішній	Вплив на ставлення до банку з боку клієнтів та партнерів, медіа та відгуків	Кількість нових клієнтів, рівень довіри до банку
Внутрішня комунікація	Внутрішній	Злагожденість комунікації між підрозділами та керівництвом для швидкого реагування на проблеми	Швидкість вирішення проблем, ефективність комунікацій
Конкуренція на ринку кредитів	Зовнішній	Зміни в конкурентному середовищі (знижки ставок, нові пропозиції на ринку)	Зміна частки ринку, реакція клієнтів на нові пропозиції

Аналізуючи таблицю 3.3, можна зробити висновок, що внутрішні та зовнішні фактори мають значний вплив на ефективність заходів для АТ «ПУМБ».

Зовнішні фактори, такі як зміни в економічному середовищі, зміни в законодавстві та конкуренція на ринку кредитів, відіграють вагомую роль у впливі на банківську діяльність. Зміни в макроекономічних умовах можуть безпосередньо вплинути на платоспроможність клієнтів, збільшуючи кількість проблемних кредитів і змінюючи ставки за кредитами. Зміни в законодавстві потребують від банку адаптації до нових нормативних вимог, що впливає на відповідність стандартам і зниження штрафних санкцій. Конкуренція на ринку кредитів, зокрема зміни в умовах ставок та нових пропозиціях, може призвести до змін у частці ринку та вимагати швидкої реакції на нові умови, щоб зберегти лояльність клієнтів.

Внутрішні фактори, такі як технологічні інновації, репутація банку та внутрішня комунікація, також мають вагоме значення. Впровадження нових технологій для покращення процесів кредитування та стягнення боргів дозволяє значно зменшити час на обробку заявок та підвищити ефективність операцій. Репутація банку впливає на кількість нових клієнтів та рівень довіри до банку, що може стати конкурентною перевагою. Необхідним є також ефективне внутрішнє спілкування, яке сприяє швидкому реагуванню на проблеми та підвищенню оперативності у вирішенні завдань.

Отже, впровадження запропонованих змін у кредитну політику та управління ризиками для ПУМБ має суттєвий потенціал для покращення фінансових показників банку. Зниження частки проблемних кредитів, підвищення коефіцієнта платоспроможності та збільшення прибутковості кредитних операцій дозволять зміцнити фінансову стабільність та знизити ризики. Однак успіх реалізації цих заходів залежить від здатності банку адаптуватися до змінюваного економічного середовища, нових законодавчих вимог та конкуренції на ринку. Оцінка впливу внутрішніх та зовнішніх факторів допоможе передбачити потенційні ризики та адаптувати стратегії для досягнення стійких результатів у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Кредитні операції банків мають комплексну природу, що включає різні аспекти: фінансові, юридичні та економічні. Визначення цього поняття варіюється в залежності від підходу дослідників, однак загалом воно охоплює надання позик, кредитування та залучення коштів на умовах повернення, платності та строковості. Класифікація кредитних операцій за різними критеріями, такими як види кредитів, форми забезпечення та терміни погашення, дозволяє глибше розуміти специфіку кредитних продуктів і ефективно управляти банківськими ризиками.

Нормативно-правова база, що регулює кредитні операції в Україні, складається з комплексного набору законів та постанов, що визначають порядок надання кредитів, захист прав вкладників та регулювання діяльності банків і кредитних установ. Окремі нормативні акти забезпечують ефективну регуляцію платіжних систем, фінансових послуг і спеціалізованих кредитних організацій, таких як кредитні спілки. Разом ці закони створюють правову основу для стабільного та ефективного функціонування ринку кредитування в Україні, однак, з огляду на динамічні зміни в економічному середовищі, потребують постійного вдосконалення та гармонізації з міжнародними стандартами.

Розвиток кредитних операцій в Україні в умовах глобальних і локальних економічних криз, пандемії COVID-19, війни та валютних коливань стикається з численними проблемами. Зниження економічної активності, зростання рівня безробіття, падіння гривні та інфляційні процеси призводять до зниження платоспроможності як фізичних осіб, так і підприємств. Це, в свою чергу, підвищує ризики неплатоспроможності, зменшує доступність кредитних ресурсів і ускладнює процес кредитування.

Перший Український Міжнародний Банк (ПУМБ) є надійним універсальним банком, що надає широкий спектр фінансових послуг як для приватних осіб, так і для підприємств та великих корпорацій. Відкритий з 1991 року, ПУМБ має стабільну репутацію і високу кредитну надійність, що підтверджується численними національними та міжнародними рейтингами. Його стратегічний підхід до

розвитку включає не лише традиційні банківські послуги, а й активне впровадження інноваційних технологій та соціальну відповідальність, що дозволяє банку підтримувати міцні позиції в умовах змінюваного ринкового середовища та сприяти економічному розвитку України.

Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля ПУМБ за 2023 рік вказує на стабільний ріст у кредитуванні корпоративних клієнтів, зокрема в фінансовому лізингу, що свідчить про активність бізнесу. Зміни в структурі кредитів фізичних осіб демонструють скорочення попиту на споживчі кредити і кредитні картки, але зростання обсягів іпотечного та автокредитування. Зниження очікуваних кредитних збитків по обох сегментах є позитивним сигналом для стабільності банку, але необхідно продовжувати управління ризиками, зокрема для кредитів на стадії 2 та 3. Аналіз проблем у здійсненні кредитних операцій ПУМБ показав, що найвагомим факторами, які впливають на ефективність кредитної діяльності, є зростання проблемних кредитів та низька ефективність оцінки кредитоспроможності позичальників. Відсутність чіткої класифікації кредитів за ризиком та недостатньо розвинені методи управління кредитними ризиками можуть призвести до значних фінансових втрат. Крім того, недосконала система моніторингу і контролю за простроченими кредитами також сприяє збільшенню неповернутих сум і погіршенню ліквідності банку. Це свідчить про необхідність перегляду підходів до оцінки ризиків, впровадження більш ефективних методів управління проблемними кредитами та розробки стратегій для зменшення рівня простроченої заборгованості.

Для вдосконалення управління кредитними операціями в АТ «ПУМБ» необхідно акцентувати увагу на кількох напрямках. Перш за все, це оптимізація роботи з проблемними кредитами за допомогою сучасних технологій управління заборгованістю, таких як автоматизація процесів стягнення боргів. Крім того, модернізація процесів оцінки кредитного ризику з використанням інструментів big data та штучного інтелекту дозволить точніше прогнозувати ризики і зменшити частку проблемних кредитів. Також необхідно покращити управління кредитним портфелем через його диверсифікацію та встановлення лімітів на видачу кредитів

у ризикових секторах, що допоможе зменшити концентрацію ризиків та підвищити стабільність доходів банку.

Запровадження зарубіжного досвіду в розвиток кредитних операцій банку ПУМБ може значно підвищити ефективність управління кредитними ризиками та покращити обслуговування клієнтів. Використання передових моделей кредитного скорингу з застосуванням штучного інтелекту та машинного навчання дозволить точніше оцінювати платоспроможність клієнтів і зменшити ризики неповернення кредитів. Впровадження цифрових платформ для онлайн-кредитування і персоналізованих пропозицій дозволить підвищити зручність та швидкість обробки заявок. Крім того, підтримка малого бізнесу через мікрофінансування та створення інноваційних кредитних продуктів, таких як "зелені" кредити, відповідають потребам сучасного ринку і сприяють розвитку економіки та сталого розвитку.

Оцінка ефективності запропонованих заходів показує, що найбільший вплив на результати можуть мати впровадження технологічних інновацій, поліпшення внутрішніх комунікацій та адаптація до економічних і законодавчих змін. Сучасні технології дозволяють значно зменшити час на ухвалення рішень та покращити точність оцінки кредитоспроможності, що знижує ймовірність дефолтів і покращує управління проблемними кредитами. Однак зовнішні фактори, такі як економічні коливання та конкуренція, можуть створювати додаткові ризики. Збалансований підхід до внутрішніх і зовнішніх факторів є основним для досягнення позитивних результатів у реалізації цих заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність»: Закон України № 2121-III від 7.12.2000 р. URL: www.zakon3.rada.gov.ua (дата звернення 22.10.2024)
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua> (дата звернення 22.10.2024)
3. Дзюблюк О. В. Ефективність режиму інфляційного таргетування як основи монетарної політики в умовах кризових явищ в економіці. *Вісник економіки*. 2021. № 3. С. 20–40.
4. Лаврик О. Л. Аналіз банківського кредитування в сучасних умовах розвитку економіки України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 2. С. 69–80.
5. Грабчук О. М. Забезпечення ефективності функціонування механізму активних банківських операцій в умовах війни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 22. С. 75-80.
6. Сидоров О. А., Верхоглядова Н. І. Класифікація банківських кредитів. Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 23-24 червня 2022 р.). Кропивницький, 2022. С. 387-389.
7. Мельник К. Зниження кредитних ризиків та забезпечення їх стійкості в діяльності банку. *Банківська справа*. 2018. № 1. С. 32–41.
8. Проскуряков К. І., Бондаренко В. В. Методологічні підходи запобігання банкрутству банків. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 1. С. 245–251.
9. Береславська О. І. Банківський сектор України: аналіз чинників неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації банків. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*. 2023. № 29(57). С. 43–45.
10. Василенко Д. В. Банківські установи у розвитку інтеграційних процесів на інвестиційному ринку України. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2014. № 26. С. 240–254.

11. Криховецька З., Кохан І. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10> (дата звернення: 21.10.2024).

12. Черкашина К. Ф. Аналіз прибутковості банків в Україні та шляхи її підвищення як напрямок антикризової політики. *Інноваційна економіка*. 2016. № 2. С. 212–217.

13. Добровольська О. В. Фінансовий менеджмент кредитного ризику як запорука безпеки кредитної діяльності банку *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/5937>

14. Добровольська О. В., Острініна О. П., Лопаткіна А. О. Аналіз сучасного стану активів та пасивів комерційного банку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*, 2017. №27 (3). С. 28-32

15. Маслак О.І., Квятковська Л.А. Особливості кредитування реального сектору економіки в умовах фінансової нестабільності. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 2(11). С. 3–10.

16. Фарінович, І. В., Горбова, Х. В. Тенденції розвитку кредитної діяльності АТ «Ощадбанк» в умовах надзвичайних (форсмажорних) обставин. 2022. № 32(5), С. 57-62.

17. Садчикова, І. ., Онопрієнко А. Оцінка кредитного ризику комерційного банку в умовах коронакризи. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 2(30). С. 115–124.

18. Доценко І. О., Доценко В. В. Сутність та значення кредитної діяльності банку у сучасних умовах економічного розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. № 12. С. 94-98.

19. Дзюблюк О. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. *Вісник Економіки*. 2023. № 3. С. 8-25.

20. Артем'єва І. О., Бондарчук І. С., Мельничук І. О. Кредит, як інструмент економічних взаємовідносин підприємств та комерційних банків. *Економічні горизонти*. 2022. № 4(22). С. 67-78.

21. Коваленко А. А. Фінансово-правові питання банківської діяльності в Україні. Право і суспільство. 2015. № 5. С. 136-140.

22. Дмитренко Ю. М. Банківська діяльність як інститут фінансового права. Форум права. 2012. № 2. С. 188-195.

23. Закон України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

24. Закон України “Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

25. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

26. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

27. Закон України “Про фінансові послуги та фінансові компанії”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

28. Закон України “Про кредитні спілки”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/626-15> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

29. Закон України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

30. Закон України “Про державну підтримку сільського господарства України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

31. Постанова Правління Національного банку України № 246 від 28 вересня 1995 року “Про кредитування”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0246500-95> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

32. Постанова Правління Національного банку України № 14 від 02 лютого 2024 року “Про порядок регулювання діяльності кредитних спілок в Україні”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-24> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

33. Постанова Правління Національного банку України № 245 від 28 вересня 1995 року “Про ліцензування банків”. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0244500-95> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

34. Указ Президента України № 24 від 24 лютого 1998 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24/98> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

35. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок надання кредитів за програмами державної підтримки”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2007-п> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

36. Офіційний сайт ПУМБ. URL: <https://www.pumb.ua/> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

37. Кредитний портфель сегмента малого бізнесу ПУМБ досяг 4 млрд грн - банк ПУМБ URL: <https://about.pumb.ua/presscenter/news/item/6114-kreditnij-portfelj-segmentamalogo-bznesu-pumb-dos> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

38. Рейтингова агенція «Кредит-Рейтинг» підтвердила довгостроковий кредитний рейтинг ПУМБ — Finance.ua URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/500082/rejtyngova-agentsiya-kredyt-rejtyngpidtverdyla-dovgostrokovyj-kredytnyj-rejtyng-pum> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

39. Акціонерне товариство «Перший український міжнародний банк». Проміжна скорочена фінансова звітність за 30 вересня 2021 року. URL: <https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

40. Акціонерне товариство «Перший український міжнародний банк». Проміжна скорочена фінансова звітність за 30 вересня 2022 року. URL: <https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

41. Акціонерне товариство «Перший український міжнародний банк». Проміжна скорочена фінансова звітність за 30 вересня 2023 року. URL: <https://about.pumb.ua/content/cmsfile/ua> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

42. ПУМБ на сайті «Мінфін». URL: <https://minfin.com.ua/ua/company/pumb/> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

43. ПУМБ на «OpenDataBot». URL: <https://opendatabot.ua/c/14282829> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

44. ПУМБ на «Bank.gov.ua». URL: <https://bank.gov.ua/> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

44. ПУМБ на «Prostopravo». URL: <https://prostopravo.com.ua/companies/pumb/> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

45. ПУМБ на «Фінанси.ua». URL: <https://finance.ua/ua/banks/pumb> Дата звернення: 08 грудня 2024 року.

46. Юрків М.Т. Управління проблемними кредитами банків в Україні: сучасні законодавчі аспекти. Інноваційна економіка. 2015. № 11. С. 184–188

47. Глушта А. Ю., Савкова О. С. Методи визначення кредитнорейтингової оцінки банку . Економіка та держава. 2016. № 6. С. 140- 145.

48. Стрільчук Ю.І. Інноваційні підходи до банківського кредитування населення. Гроші, фінанси і кредит. 2017. № 8. С. 684-689.

ДОДАТКИ

Додаток А

	Прим.	30 вересня 2023 року (не аудований)	31 грудня 2022 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	23 011 294	46 455 869
Кредити та аванси банкам	7	3 715 808	3 490 916
Інвестиції в цінні папери	8	55 488 679	12 586 771
Кредити та аванси клієнтам	9	47 716 174	43 770 237
Поточні податкові активи		–	32 962
Інші фінансові активи	11	2 634 367	2 419 697
Інші нефінансові активи	11	299 494	330 806
Основні засоби	10	1 674 372	1 710 376
Інвестиційна нерухомість	10	59 168	59 168
Нематеріальні активи, за винятком гудвілу	10	241 417	654 811
Активи з права користування		245 598	259 282
Відстрочені податкові активи	21	132 254	203 325
Всього активів		135 218 625	111 974 220
Зобов'язання			
Зобов'язання перед Центральним банком	12	–	4 188 304
Кошти банків	13	2 229 040	2 324 222
Кошти клієнтів	14	111 298 529	90 299 888
Похідні фінансові зобов'язання		–	93 807
Орендні зобов'язання		259 914	274 383
Поточні податкові зобов'язання		484 673	–
Інші фінансові зобов'язання	15	2 060 795	2 549 106
Інші нефінансові зобов'язання	15	873 743	548 129
Всього зобов'язань		117 206 694	100 277 839
Власний капітал			
Акціонерний капітал	16	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Дооцінка		428 880	430 759
Резерв під прибутки та збитки за фінансовими активами, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		284 235	(350 345)
Резервний капітал		2 909 909	2 909 909
Нерозподілений прибуток		9 506 652	3 823 803
Всього власного капіталу		18 011 931	11 696 381
Всього зобов'язань та власного капіталу		135 218 625	111 974 220

Додаток Б

	Прим.	за поточний квартал, що закінчився 30 вересня 2023 року	9 місяців 2023 року (не аудований)	за попередній квартал, що закінчився 30 вересня 2022 року	9 місяців 2022 року (не аудований)
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	5 635 698	14 377 833	3 623 125	10 859 812
Процентні доходи	17	90 713	226 375	174 807	288 569
Процентні витрати	17	(2 299 221)	(5 774 937)	(1 302 475)	(3 074 671)
Чистий процентний дохід		3 427 190	8 829 271	2 495 457	8 073 710
Комісійні доходи	18	956 113	2 927 483	815 496	2 211 870
Комісійні витрати	18	(504 993)	(1 411 547)	(383 920)	(909 223)
Чистий комісійний дохід		451 120	1 515 936	431 576	1 302 647
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	6,7,8,9, 11, 22	91 264	433 066	(2 446 382)	(6 713 495)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		178 899	581 815	381 721	951 509
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		14 518	19 559	58 061	123 325
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(1 072)	(11 472)	(43 563)	(43 520)
Прибутки (збитки) від зміни справедливої вартості похідних інструментів		8 531	165 748	91 592	102 574
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		-	-	-	(2)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		-	-	-	1 064
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		(758)	(665)	866	2 046
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності) для нефінансових активів	11, 22	26 766	32 470	(45 592)	(53 332)
Інші прибутки (збитки)	19	22 053	101 285	75 789	205 085
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		4 218 511	11 667 013	999 525	3 951 611
Операційні витрати	20	(1 765 541)	(4 730 464)	(1 207 554)	(3 893 042)
Прибуток (збиток) до оподаткування		2 452 970	6 936 549	(208 029)	58 569
Витрати на сплату податку	21	(448 535)	(1 255 579)	37 421	(10 542)
Прибуток (збиток) за звітний період		2 004 435	5 680 970	(170 608)	48 027
Прибуток (збиток) на акцію (гривень на акцію)	24		396,61		3,35

Додаток В

	Прим.	30 вересня 2021 року (не аудований)	31 грудня 2020 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	32 987 609	14 534 838
Заборгованість інших банків	7	2 567 438	1 486 374
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	114 905	70 599
Цінні папери, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	8	17 346 362	18 384 105
Кредити клієнтам	9	49 304 185	37 573 208
Інші активи	11	1 737 257	935 366
Основні засоби	10	1 707 668	1 647 151
Інвестиційна власність	10	61 117	71 330
Нематеріальні активи	10	260 153	264 333
Право користування активами		191 785	294 432
Відстрочені податкові активи	22	19 365	2 218
Всього активів		106 297 844	75 263 954
Зобов'язання			
Заборгованість перед Національним банком України	12	5 694 318	4 200 554
Заборгованість перед іншими банками	13	1 854 521	1 356 654
Кошти клієнтів	14	84 549 276	57 515 262
Зобов'язання з оренди		226 232	328 639
Поточне зобов'язання з податку на прибуток		241 231	132 528
Інші зобов'язання	15	2 353 387	2 046 306
Всього зобов'язань		94 918 965	65 579 943
Власний капітал			
Акціонерний капітал	16	4 780 595	4 780 595
Емісійний дохід		101 660	101 660
Резерв переоцінки основних засобів		448 068	448 068
Резерв переоцінки цінних паперів		109 142	130 887
Резервний фонд		2 909 909	1 605 862
Нерозподілений прибуток		3 029 505	2 616 939
Всього власного капіталу		11 378 879	9 684 011
Всього зобов'язань та власного капіталу		106 297 844	75 263 954

Додаток Г

9. Кредити та аванси клієнтам (продовження)

Зміни очікуваних кредитних збитків за кредитами, оцінюваними за амортизованою собівартістю (продовження)

Нижче наведений аналіз змін очікуваних кредитних збитків за споживчими кредитами фізичних осіб за 9 місяців 2023 року:

Споживчі кредити	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Всього
Очікувані кредитні збитки на 1 січня 2023 року	225 044	471 138	1 984 225	2 680 407
Нові активи	172 864	-	-	172 864
Погашені або продані активи	(110 355)	(66 124)	(237 305)	(413 784)
Переведення у стадію 1	18 724	(18 724)	-	-
Переведення у стадію 2	(16 688)	16 688	-	-
Переведення у стадію 3	(11 264)	(213 556)	224 820	-
Зміна величини очікуваного кредитного ризику	(44 765)	173 475	26 177	154 887
Відновлення резерву за кредитами, списаними у попередніх періодах	-	-	76 072	76 072
Використання резерву	(814)	(214)	(870 190)	(871 218)
Коригування процентних доходів	18	1	281 386	281 405
На 30 вересня 2023 року	232 764	362 684	1 485 185	2 080 633

Нижче наведений аналіз очікуваних кредитних збитків за кредитними картками та овердрафтами фізичних осіб за 9 місяців 2023 року:

Кредитні картки та овердрафти	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Всього
Очікувані кредитні збитки на 1 січня 2023 року	732 054	475 632	4 458 699	5 666 385
Нові активи	94 827	-	-	94 827
Погашені або продані активи	(23 557)	(12 150)	(148 573)	(184 280)
Переведення у стадію 1	103 872	(103 872)	-	-
Переведення у стадію 2	(63 431)	63 431	-	-
Переведення у стадію 3	(50 865)	(329 671)	380 536	-
Зміна величини очікуваного кредитного ризику	(45 577)	145 195	6 468	106 086
Відновлення резерву за кредитами, списаними у попередніх періодах	-	-	109 599	109 599
Використання резерву	(1)	(3)	(2 920 101)	(2 920 105)
Коригування процентних доходів	-	-	810 863	810 863
Курсові різниці	(2)	(2)	(171)	(175)
На 30 вересня 2023 року	747 320	238 560	2 697 320	3 683 200

9. Кредити та аванси клієнтам (продовження)

Зміни очікуваних кредитних збитків за кредитами, оцінюваними за амортизованою собівартістю (продовження)

Нижче наведений аналіз змін очікуваних кредитних збитків за автокредитуванням фізичних осіб за 9 місяців 2023 року:

Автокредитування	Стадія 3	Всього
Очікувані кредитні збитки на 1 січня 2023 року	188	188
Зміна величини очікуваного кредитного ризику	(1 040)	(1 040)
Відновлення резерву за кредитами, списаними у попередніх періодах	1 040	1 040
Коригування процентних доходів	6	6
На 30 вересня 2023 року	194	194

Нижче наведений аналіз змін очікуваних кредитних збитків за кредитами корпоративних клієнтів за 9 місяців 2022 року:

Кредити корпоративним клієнтам	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	РОСІ	Всього
Очікувані кредитні збитки на 1 січня 2022 року	263 589	77 553	2 540 781	6 733	2 888 656
Нові активи	93 921	-	-	-	93 921
Погашені або продані активи	(59 514)	(17 139)	(14 348)	-	(91 001)
Переведення у стадію 1	12 036	(12 036)	-	-	-
Переведення у стадію 2	(51 976)	79 216	(27 240)	-	-
Переведення у стадію 3	(12 003)	(16 601)	28 604	-	-
Зміна величини очікуваного кредитного ризику	(33 307)	223 393	1 482 976	1 260	1 674 322
Відновлення резерву за кредитами, списаними у попередніх періодах	-	-	285	-	285
Використання резерву	-	-	(82 915)	-	(82 915)
Коригування процентних доходів	1	871	240 960	9	241 841
Курсові різниці	26 257	43 349	821 652	475	891 733
На 30 вересня 2022 року	239 004	378 606	4 990 755	8 477	5 616 842

Нижче наведений аналіз змін очікуваних кредитних збитків за фінансовим лізингом за 9 місяців 2022 року:

Фінансовий лізинг	Стадія 1	Стадія 2	Стадія 3	Всього
Очікувані кредитні збитки на 1 січня 2022 року	8 140	1 443	40	9 623
Нові активи	1 859	-	-	1 859
Погашені або продані активи	(44)	(129)	(592)	(765)
Переведення у стадію 2	(2 279)	2 279	-	-
Переведення у стадію 3	(1 423)	(1 443)	2 866	-
Зміна величини очікуваного кредитного ризику	(2 182)	19 433	37 900	55 151
Коригування процентних доходів	-	-	1 704	1 704
На 30 вересня 2022 року	4 071	21 583	41 918	67 572

